

**цІаІхна миз: Сулейман идаагын
ИВГЪОЙБЫ**

Book of Proverbs in Tsakhur

© Institute for Bible
Translation, Moscow
(Институт перевода
Библии)

This Bible is copyrighted by Institute for Bible Translation, Moscow (ibtrussia.org) and is provided with permission at the cost of printing by the Digital Bible Society (dbs.org). This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Non-commercial-No Derivatives license 4.0.

This Bible, and many others, are available for free download in a variety of digital formats at dbs.org/bibles.

Фасил

Гыранна хъаїдахъана!

Йигъни хыледни, хъаїдхъаїс алятїыйни, китабын до «Сулейман идаагын ивгъойбы» водон. Манчей гейдын ацїаалин ивгъойбы, инсанаршис хайирысын маслягъаїтбы сау водонбы. Ман китаб Библиейн, Гїынише ягъудершис, христианаршис къаховуйни мукъаддас китабын, са гыїсса эйхъе. Гъайин, ягъудейшини мизел одкїунийн, китаб ваїшбына джура-джура миллетбишди мизаршилхъа сакїал гъау. Гъаїшде гъунад ман гейд машгъурун, цїаїхни мизелхъа сакїал гъайин, китаб варакъ варакъна ачмишау, иляккана.

Израилни миллетни идракнанбише кьоїд аазырый хьод ваїш сенна гыхъа мани китабейн ацїаалин ивгъойбы маслягъаїтбишейнче, ваїзбишейнче, мисалбишейнче, насийгъаїтбишейнче тапмаджебишейнче сау. Мани китабейни хедданани ацїаални ивгъойбишда одкїунна Сулейман идааг, Давуд идаагына дех, гыїсаб гъау. Сулейман идааг йишди эрайле гыхъа Х-ъэсди асырей Израил гъуїкуматна паччагъ ыхъа. Сулейман идааг эн хедын ацїаалнана инсан хьинне машгъурхъа, гъайин китабыд гъаїмаше манкъуни, Сулейман идаагыни, доюка садчу.

Мукъаддас китабни гъааъани хабарыхъа гора, Гїынише Сулейман идаагыкїле ивгъойн: «Гъиджоое гъу гъедхъы, зы вас гылесын». Манкъве ивгъойн: «Я Гїыниш! Гъу зас, Йигъни къулус, идракнана вукїул' гъивле, манке зассе Йигъни миллетыс аїдалатукан диван гъаъас, югуний писин джураъас ахаїс». Гїынише Сулейман идаагъс джаваб хъиву: «Гъу Зассе хылийна ыїмыр, девлет, душманаршиле къамхъай гъидедхъы, аїдалатукан диван гъаъасди мей, идракнана вукїул' гъевхъу. Зы йигъын гъедхъый къабляийн, – вас Зы идракнана вукїул' гъооле. Валхъа мей гъуна хьинне идракнана мерна ыхъа деш, вале хъийгъар ихъес деш». Гїынишике идрак алятїу, Сулейман идааг ини дюнїейл' ибхъыйнмишди арайл' эн идракнана инсан ыхъа.

Китаб «Сулейман идаагын ивгъойбы» ваїш сенбына сана санчике одкїуний кочирмиш гъайини, масалан, Агурайни, паччагъ Лемуэлайни, джужбишике къурмиш гъайин водон. Сабара ивгъойбы китабей текрар эйхъе водонбы. Манчина сабаб – гъайин «Китаб» сабара, манчиле гыхъа одкїунни, хурни китаббишике сайин водон.

«Сулейман идаагын ивгъойбы» донон китаб цїаїхни мизелхъа «Мизаршилхъа Библия саакїал гъааъани институтни» ишчершинаий Гъарун Халилович Ибрагъимовна са джигэй къавджуна иш вобна. Институтун Гъарун маъаїллимькїле, шавае «Сулейман идаагын ивгъойбы» цїаїхни мизелхъа сакїал гъау, гейб хебна ва кыйматнана иш къавджу, баракаллагъ ву эйгъе, гъамыб умуд гъааъа – гъайни цїаїхни мизелхъани тарджумайн цїаїхбишди (йихъбишди) культураей лайикъукана джиге авхъас.

Мизаршилхъа Библия саакїал гъааъан институт

Фасил 1

- 1 Сулейманын, Давудни духайн, Израилни падишагъын, ивгъойбы.
- 2 Манбы одкїунийнбы ацїаална насийгъаїт вацїавхъа, тербие къабыл' гъаъасди мей;
- 3 аїкїеликван къайдабы хаїр хъихъа, аїдалатни, инсафни, гъаїкыйкъаїтни мей;
- 4 Джегїилершис башда вухъай, джаванаршис одкїунийнбы ацїахъайни мей.

⁵ Гъассыре аїкїелнанбишед кїыр-гядхъы ацїаал' гъеххеъэджен, башда воохъенбишед хайирысын тадбырбы алятїасынбы.

⁶ Ини къайдайл манбишикїле аїкїелнанбише ивгъойнбы: мисалбийий аягъна гаф, манчин кал'мабийий тапмаджебыд ацїахъесынбы.

⁷ Ацїаалин оїги Гїынишена гичїобна, вугънуцїарше меб ацїаалиий тербие рычхантылхъа сакїалаъа.

⁸ Кїыры гїиле, йизда дих, йигъни деккини насийгъаїтиле,

един тербие йикІеле акІан гымаџа.

⁹ Манбы йигъни вукІлен тадж,

хуІвайныд безек водон.

¹⁰ Дихав! бынагъкараршис гъу азмиш гъаџас
ыккыйкыней,

манбишис имкан гымооле.

¹¹ Агар вакІле ивгъуей: «Шаквасана дора – дюглер
гозет гъау гикІас,

бынагъ дешинбишдаб йаІхъ къаџаакІванас;

¹² манбы учІуб джегъеннемын гъооІгъанбы
хынне гъооІгъаІс,

сагъынбыб нюкънейхъа кІявъуйнчик акар
вухъес.

¹³ Манке гейб кыйматукана матаІгъ сааџасда,

хайбы давлайквани малаква гяџяџасынбы;

¹⁴ йигъна чоп гъу шаква санаб абчес,
карыд йишди гыргынбишихъад са ихъес».

¹⁵ Дихав! Манбишиква йаІххъылхъа имечІе,
манбишди сафарийлхъа гъу къел гимийхъе;

¹⁶ наџас ву ивгъуей, манбишин къелбы

зулумухъа къадаихъван,

эб кІяаџас телесмиш эйхъе.

¹⁷ Нахчираршини улеббиди оІгийл

гамаз гидхый гъавагъийда водон;

¹⁸ наџас ву ивгъуей, манбише гозет гъавъу джо
джо гябтІас,

чІенкІыб джо джос гивийхъена вобна.

¹⁹ ТіамаІгъкарна йаІхъ гъаІмаше махуІбна вобна,
шавае мерункъуни малалхъа ул' гивхъу,
шавни хылелхъаеи мана гибхъу, манчин
манкъун джан алятІа.

²⁰ Аџаалин дахале он аляџа,

майданбишил чише чин сес ахты хъаџа,

²¹ манчин чІекІни гъай-куйнани савайлени
джигабишей, хъоотІаланбы

шагъарни дарвазайле эйбачІенкъаІ, чин эхтилет
эйгъе:

²² «Мусамейне шу, джегъилейр, вушда
джегъилийвалла вуккуйканас?

мусамейне гъаІясызар гъаІясызыйваликва
шадебхъес?

Мусамейне вугънуџаршис аџаал' дийканас?

²³ Зы гъаџан рычхант шу къабыл' гъауей,
манке йизын йикІ зы шолхъа ачмиш гъаџасын,
йизын гыргын фыкырбы шолхъа гъыхъарасынбы.

²⁴ Зы шу хъобтІулуйнбы, шу мед кІыр-
гидяххъийн;

шолхъа хыл' гъодкыйнкъаІ, ман адхъахъана
дехъана;

²⁵ йизын гыргыда тадбирбы шу къабыл'
гъидяийнбы,

манбишиле гъаџан рычхантбыд фыкырейхъа
ил'датІийнбы.

²⁶ Мани сабабын вушди гъалак вухъайле зы
ахъаІна гъаџас,

шолхъа хъаІджкыйнний хъадынкъаІ, шадхъесда
зы.

²⁷ Манке шолхъа тІуфан, дагъамийвал'бы духур
хынне хъалес;

манке уџурий даркашийвалла шол' угъа вухъес.

²⁸ Манке шу зы хъотІулуйнкъаІ, закІле вушун сес
къайхъес деш:

мичІейлийке тІабал' гъауейр, шосхъа зы авайкес
деш.

²⁹ Наџас ву ивгъуе, манбишис аџаал' къаджес
ыккыйкын деш,

Гынишена гичІиб джо сечмиш гъавъу деш,

³⁰ йизда маслягъаІтыб къаблявъу деш,

йизди гыргыни рычхантбишиле аІйиб гъау.

³¹ Мани сабабын джо гъобгъурни йаІххъына бар
оохъанас,

джони нягъаІкъни фыкырбишди маІгъсулун
ааџес.

³² Мани сабабын кІыры гыделен джегъилер
гябтІасынбы,

вугънуџаршини фыкыр гыдџевийн манбы
гъалакааџасынбы.

³³ Захъа кІыры гъеленбы хата дена,
динджиба, аІзабыке хъыІдякъаІн гудмиш
вухъес».

Фасил 2

2 Йизда дих! агар гъу йизын джуваббы къабыл'
гъауей,

йизын насигъаІтбы йикІей гываджуей,

² манке йигъын кІыры диххъатука аџаалилхъа
сакІалас,

йикІид фыкыр гъавъийл ихъес.

³ Гъу гъаІкІедад аџаал' тІабал' гъауей,

сес ахты хъау башдахъай хъотІулэй,

⁴ ман эйгъенбы нукІра хынне тІабал' гъауей,

дюглебна хазна хынне ашкар гъауей,

⁵ манке вакІле Гынишена гичІ

ваџавхъес,

Гыниш хъивааџас.

⁶ Аџаал' Гынише гъеле;

манкъуни идракын аІкІелиб, башда ыхъайд
гъеле.

⁷ Манкъве камалука ивийкаранбы гываадже;

мана аІнгал дена ивийкаранбишин арха водон.

⁸ Манкъве гъаІкыйкъатни инсанаршин

ивийкырий къорамиш гъаџа,

муъминаршини йаІхъбишилед назар ыккэйка.

⁹ Манке вас гъаІкыйкъат, аІдалат,

хъобкубийвалла,

ненаджаб темизна йаІхъ ваџавхъес.

¹⁰ Йигъни йикІейхъа аџаал' ичІес,

башда ыхъайд рыІгъыс хошда ихъес.

¹¹ Манке каамилийвалин гъу гываджес,

аІкІелинын къорамиш гъаџас.

¹² НягъаІкьни йаІххъыке, гьор гъаъани инсанаршике ацІаалин гъу гываджес.

¹³ МахуІбни инсанаршике, шавае йаІхъбы хъодкуда гъайсар, мичІаІхни йаІхъбишил ивийкарасди мей;

¹⁴ нягъаІкыйвалла гъавъу, джо шад воохье, гьорбы гъауд шад воохье.

¹⁵ Манбишин йаІхъбы хъичІодкур, джойиб ивийкарни йаІхъбишил азмиш воохье.

¹⁶ АцІаалин гъу мерункъуни, иттуна мизнани ченгий заѲайке гываджес.

¹⁷ Манкъе джегыл вахтал' джена адамай гьарсыр, Гынишен аІгът кІелидхын.

¹⁸ Манкъыни хаан аІджалылхъа, йаІххъын гъабТыйнбишисхъа ыккэйка.

¹⁹ Манкъысхъа эбчІийнбишике гъащуджар сийкІал деш,

ыІмырыни йаІххъылхъар эчІе деш.

²⁰ Манчихъа гора гьалални йаІххъын ийкыре, каамилни инсанаршина йаІхъ эвхъе.

²¹ Мани сабабын каамил инсанар чІиел гудмиш вухъес, хилаф дешинбы маа вухъес.

²² НягъаІкын инсанар чІиел гьалак гъаъас, хилаф, азгъынынбы арайле аваКІанааъас.

Фасил 3

3 Йизда дих! Йизда насийгъаІт кІеливхан гымааъа,

йизын аІгъдыбыд йигъни йикІей гываадже;

² наъас ву ивгъуей манчин вас хылийн сенбы гыилес,

вахъаб шадна ыІмыр вухъес.

³ Инямыний мугъуІбын ненкеджар гъу къилдерчена;

манбы коксийле гивахне,

манбы дуъаІ хьинне йигъни йикІей окІне;

⁴ Гынишениий инсанаршини улеббией гъу югваллайий маргъаІмат алябтІас.

⁵ Йигъни йикІени гыргыни быкырийваликва Гынишилхъа иням гъеъэ,

йигъни ацІаалилхъа ыІгътибар гымааъа.

⁶ Йигъни гыргыни къеджени ишбишил Гыниш хъивацІе,

манкъе гъу хъобкуйни йаІххъылхъа сакІал гъаъас.

⁷ Гъу йигъни улеббиди оІгийл ацІаал'нана гыІсаб гымааъа;

Гынишиле гичІе хъихъе, писинчике акъаІна хъихъе.

⁸ Мана йигъни джанас шафа вухъес, баркІубишисыб рагъаІтийвалла вухъес.

⁹ Вахъад водни мал-деветике, цІедда алятІуйни маІгъсулуке

Гынишни дойил незир гыле.

¹⁰ Манке йигъын амбарбы тахлеква гяцІесынбы, купабыд цІедни шарабын гяцІы хъаккяКІанасынбы.

¹¹ Йизда дих! Гынише гывойн тербие гымоохъар,

манкъе йигъын аІйиббы ашкар гъаъанкъаІ, пис хъимехъе.

¹² Гынише, гъащуре джус ыккан, манкъус джаза гьооле,

деккис дих ыккыйканна хьинне, Гынишисыр мана ыккыйкан.

¹³ Шавусхъайе ацІаал' авайкы, шавае аКІел алябтІу,

мана бахтиварорна!

¹⁴ АцІаал' нукІрайле кыйматука водон, манчин гъу кЫІнягъале гъеххера девлетиква гъаъас.

¹⁵ АцІаал' йакъутуле кыйматука водон, са джад йигъни йикІен хошламишаъани карбишике манчис тай ихъес деш.

¹⁶ Манчини сагъни хыле хылийна ыІмыр, солни хыле рыцІкый гыІрмат вобна.

¹⁷ Манчин йаІхъбы угъуруканбы, гыргын ийкырийбыд аслягъыКанбы водонбы.

¹⁸ АцІаал' джанейхъа алятІанбишис ыІмырна йивобна,

йикІей гывадженбыб бахтивараробонбы.

¹⁹ Гынише дюнйе ацІааликва идхъы, аІршибыд аКІеликва гидкур.

²⁰ Манчини къаджийква чІиебишил дамабы гъадхъу,

гымыл'бишейнчед гёгъый гёгъу.

²¹ Йизда дих! Улеке манбы къимекка; камалый башда ыхъай йикІей гываадже.

²² Манбы йигъна ыІмыр вухъес, гарданысыб миджагна боюнбагъ вухъес.

²³ Манке гичІ дена йигъни йаІххъын гьогъарас, къелбыд нишик джад деш сачахарас.

²⁴ НикІыс къалирхъуйнкъаІ, деш гъу хъаКъаІнас, никІейид вас иттун някІ гьалес.

²⁵ Дюглебни фалакатыле хъыІмайкъаІн, нягъаІкынбишилхъа хъавалесди гичІбишилер хъыІмайкъаІн.

²⁶ Манчина сабаб – йигъын Гынишилхъан иням водон,

манкъе йигъын къел чІенкІэйхъа гихъас

гъассарас деш.

²⁷ Хылехъаб кумаг гъаъас гудж вобхъей, аІгътияджнанбишда хыл' авхъас хъимивийкан.

²⁸ Вахъаб имкан вобхъей, арыни къоншийкІле иммейгъе:

«Гъора, сайир айре, кыйхъа гъу гъеххъан гылесын».

²⁹ Вас къоншийс писин гъайй фыкырейхъа хъале гымааъа,

мана ки ваква гичІ дена гудмишехъена.

³⁰ Вас писин гьидяйнкъука, сабаб дена оІджел хъимехъе.

³¹ Зулумкарука тай мехъе,
мана ийкарни йаІхъбишда ненаджаб илмабатІа.

³² АцІахъе: ГЫнише азгъунар къабляаъа деш,
аслаІгъни инсанаршиква манкъве алаакъа
гываадже.

³³ НягъаІкъынбишди хаал' ГЫнишен лаІънат
эйхъе,
аслаІгънанбишди хаалхъа манкъве хайир-дуаІ
къихооле.

³⁴ ГЫнише гъаІясызаршис джаза гъоолехъей,
диджинбишис джука барака гъооле.

³⁵ АцІаал'нанбише насылбишиква гыІрмат
алябтІас,
вугънуцІарше – гыІрмат дешвалла.

Фасил 4

4 КІыры гылейин, духба, аІкІел вацІавхъесди
мей, декке гьелени тербиейлхъа;
манбы джанэй ийшарасдимей диххъатука
вухъейин.

² Зы шос югун дарсодон гьеле,
йизын насийгъаІтбы кІелихан гымааъа.

³ Зынар йизди деккина дих ыхъа,
текра гыранра едис ыкканна;

⁴ манкъве зы хаІр хъау, гъамыд ивгъойн:
«гъассыре йигъни йикІен йизын эхтилет
гываджеджен;

йикІел гывадже йизын насийгъаІтбы, гъамыр
югра гудмишхъе».

⁵ АцІаал' алетІе, аІкІел алебтІе;
зы гъаийн эхтилет кІелихан гымааъа,
зы гывойни насийгъаІтбишиле хъигъмечІе.

⁶ АцІаал' къилмадачче, манчин гъу къорамиш
гъаъас,

аІкІел вуккуйкыне, манчин гъу гываджесда.

⁷ Эн ваджибын ацІаал' водон: ацІаал' алетІе;
йигъни гыргыни вардатука ман алище.

⁸ Манчис хебна кыймат гывле, манчиныр гъу
ахты хъаъас;

манчин гъу машгъураъас, агар гъу манчик
атІиркыней.

⁹ Манчин йигъна вукІул' тІетІбишиква батІра
хъааъас,

вас шарафын тадж адлес.

¹⁰ КІыры гыле захъа, дих, йизын джуваббы
къабыл' гъауей,

йигъна ыІмыр гъеххе вухъес.

¹¹ Зы вакІле ацІаалина йаІхъ гъаагва,
хъобкуйни йаІхъбишиле зы гъу ыккэйка.

¹² ЙаІххъылхъа ичІуйнкъаІ, йигъын гъоргъурий
дагъамда ихъес деш,

гъихвас гирхъуйнкъаІ, къелбы хъаахарас деш.

¹³ АлятІуйни тербиейква сале, къил'мадачче,
гывадже ман;

ацІахъе: тербие йигъна ыІмыробна.

¹⁴ НягъаІкъынбишди йаІххъылхъа къел
гимийхъе,

хъаІлнанбишди йаІххъылир гымойгъар.

¹⁵ Къалебче мана йаІхъ, манчиле

имийкар,

манчике акъаІна хъихъе, къидевджу оІтмишхъе.

¹⁶ Манбы, писин гьидяу, къавсанас деш,
гъашухъейр гыгъаІккар гьидяуей, манбишин
някІыд харабхъес.

¹⁷ Манбише одхъанан гыней гъарамын водон,
илёгъан чахырыд хъоІдхъуІйн водон.

¹⁸ Гъалалынбишда йаІхъ, чирагъын ишыгъ
хъинне, ачухба воохъе,
гъакиба ишыгъ гъеххаъа йигъылхъа сивийкІал.

¹⁹ Гъарамынбишда меб йаІхъ зулмат хъинне
воохъе,

манбишикІле ацІа дешин нишик хъааахарас
вухъай.

²⁰ Йизда дих! Зы эйгъени джуваббишилхъа
фыкыр гывле;

йизди гафбишилхъа кІыр-гедхъе;

²¹ Йигъни улени оІгийле манбы идякІананбы;

ман къайхъыйнбы йикІени ад гывадже;

²² шавусхъаеи манбы авайкы, манкъуна

ыІмыробна,

гъамыб гыргыни джанана гумрагъийвалла вобна.

²³ Гъар карале гыхъа гъу йигъын йикІ гывадже;
ыІмырын чешма ман водон.

²⁴ Ваке гІаледын гъорбы акІанеъэ,

макарнана мизиб акъаІна хъеэъэ.

²⁵ Улеббишиква гъу хъоркура гыхъа илекке,

кІакІбыд йигъын гыхъа сакІалау ихъеджен.

²⁶ Фыкыррамишхъе гъу ивийкарасда йаІхъ;

манке гъу гъогъарасын йаІхъбыд гъаІмаше
саламатда ихъес.

²⁷ Не сагъылхъа, нейир солулхъа симийкІал,

гъу йигъын къел нягъаІкъынчике акІанеъэ.

Фасил 5

5 Йизда дих! Йизди ацІаалилхъа фыкыр гывле,
аІкІеликвани эхтилетилхъад кІырбы
сакІалэъэ.

² Манке гъу аІкІеликва ихъес,

гІалени мизеныд ацІаал' гываджесын.

³ Мерункъуни хъунащени мизен итв кІяъа,
йикІес къабыл'на, джанас хъыналиле къуІвнана
гаф гъааъа.

⁴ Амма манчин ахыр ёвшаныле къапІда,

къоІдле гІал'нани туруле экІда эйхъе.

⁵ Манкъыни къелбише аІджалылхъа ыккэйка,

манкъын ийкырий джегъеннемейхъа гыйхъар.

⁶ Мана ийкарни йаІххъын ыІмыр гываадже деш,
мана йаІхъ къичІобкурна вухъай джекІлед ацІа
деш.

⁷ ГъаІшде, балабы, зале кІыры-гыле,

йизди гІаленче хъигъичІуйни эхтилетиле джура моохье.

⁸ МахуІрни хунащеке акъаІна хъихье, манкъыни хаани аккасхъар дѐлес хъимехье.

⁹ МахуІб гъу йигъна гудж мебынбишис хъидевлес,

ыІмырын сенбыд залымаршике гываджес.

¹⁰ Йигъын къазандж, йигъна гудж мебынбише имоохъандже, къеджен ишбыд мерынкъыни хаахъа имайкІандже.

¹¹ ЫІмырын ахыр хъадынкъаІ, джаней такъат идяхуинкъаІ,

гъу йыІкьна агъ цыцІавъу, –

¹² иняхуІд эгъес: «наъасей зы тербиейс нифрат гъау,

наъасей йикІеныд гъагван тахсырбы къабыл' гыдйу?

¹³ Зы маъаІллимарше эйгъенчихъа фыкыр гыдѐовуна,

тербие гъеленбишихъад кІыры гидяххъыйн.

¹⁴ ДжамаъаІтни арайл зы хебни балейхъа гирхъу».

¹⁵ Васын хъян йигъни голейнче, илѐгъасыныд йигъни кегърызейнче илѐгъе.

¹⁶ Йигъни былахын хъян, хъинен гомабыд майданбишилхъа гымадахъвадже.

¹⁷ Манбы тек са вас ихъеджен, вақва санад мерункъусуд мехъеджен.

¹⁸ Йигъын хъинен чешма баракатука ихъен; джаванра даватбы гъаийни хунащеква хошни бахтука ихъе.

¹⁹ Вукканни маралыквани, батІрайни джейраныквани

аІшкъыле гъаІмаше гъу ацІы ихъена.

Манкъыни уфтанийвалике леззет алейтѐе.

²⁰ Йизда дих! Сябукна аКІелнана мерна заГъфа нишиздане вас, дейцІани заГъфайлхъа уймишхъес, коксейхъа сейъас?

²¹ АцІахъе: инсанаршин йаІхъбы ГынишикІле къедже водонбы, манбишин гъар аддым манкъве илѐодаккен.

²² Тахсыркар инсан джуні тахсырбишихъа гора чІенкІэйхъа гехъа;

бынагъбишди торейхъа арчу гывадже.

²³ Мана тербие дехъайке хъекІа, джуні хеббанани аКІелдешвалике азымышехье.

Фасил 6

6 Йизда дих! Агар гъу къоншийс заминна илѐзур,

дацІани инсанни хайирна гъу хыл' гывухъей,

² гъуджар гъу, йигъни гІалени эхтилетиква, балейхъа ворна арчу,

йигъни мизел'ни джаваббишиква гъу чІенкІэйхъа гирхъу.

³ МахуІд гъеъэ ки, йизда дих, гъу манбишике къаттихъанеъэ,

са дибна гъу къоншийни хыলেখъа гирхъу: гъоора, къоншийлхъа къарацабишил миннат гъеъээ, баяйке къаттихъне.

⁴ Гъу йигъни улеббишис някІ гымеле, кІакІбишисыд мургъаъас гымайсар.

⁵ Гъу джейран хъинне авчийни хыленче, нахчир хъинне нахчирбазни хыленче къаттихъне.

⁶ ЗютхаІравысхъа гъакІне, кыгъыл', илекке манчин къооджени ишихъа, айярра ихъе.

⁷ Манчихъаб не хебна, не иляакана, нейиб амыр гъоолена дешда.

⁸ КъыІлна чисын азукъа саъа, хъийшаланкъаІ, охъанасын гъаІзраъа.

⁹ Мыса мейне, ай кыгъыл', къайсанас гъу? Ненкене никІыке сугъоцас гъу?

¹⁰ Сабара узанмишхъа къайсынэй, сабара мургъауей,

хулеббы садчу гюъурей,

¹¹ валхъа къачах хъинне касибийвалла, къулдур хъинне аГътиядж хъавалес.

¹² Ярамаз инсан, нягъаІкьна инсан гъораквани иттуні мизеква инсанар алдамиш гъааъа ийкар.

¹³ Улеббишиква лаплап гъаъа, мыІкълибишиква йишонаъа, тІубаршиква ишара гъаъа;

¹⁴ манкъуни йикІей макар воохъе, гъаІмаше фитна абачче.

¹⁵ Мани сабабын вукІлелхъа дюглеб баяа хъавалес,

хабар дена хъиккѐркІул чІырхъесда, хъуваркуйд ихъес деш.

¹⁶ Гъаама йихъыдле, Гынишена заГъла чиле гъавайкІан,

йигІыдле ыхъаейд, манкъве нифрат гъаъа:

¹⁷ къекІва иляккан улеббы; гъораквана миз;

тахсыр дена эб кІаъан хулеббы,

¹⁸ нягъаІкъын фитнабы ийкараъана аКІел, писди ишбишисхъа гыхъарас экІда къадайхъванан къел'бы,

¹⁹ нягъаІкъийвалин гяцІына гъоралай шагъид, чубишди арайл фитна ааъана инсан.

²⁰ Йизда дих! Деккин насийгъаІтбы джигайлхъа гыхъареъэ,

еде вас гъивойн тербиед кІелихан гымаъа.

²¹ Манбы вукІлени маГъей гывадже, манчиква гардан автІул къавдже.

²² ГъойгъаранкъаІ, манчин вас хъобкуна йаІхъ гъаагвас;

къайсанас къалирхъуйнкъаІ, гъу къорамишаъас;
никІейнче сугъоцыйнкъаІ, ваква гаф гъааъас.

²³ Гъайин тапшырыгъ чирахданобна, насийгъаІт
нуродон;
тербиейс къеджен маслягъаІтбы ыІмырна
йаІхъобна.

²⁴ Инчише гъу гъаІя дешди заІфайке,
иттуна мизнани ченгийке къорамишаъас.

²⁵ Манкъына батІралла йикІейхъа илмабатІа,
улени кІакІбишилхъа уймуш мехъе.

²⁶ КъаІгъбайна кыймат гынейн са тика водон,
амма зинакар хъунащез инсанын аІзизын джан
илеще.

²⁷ Шавуссе ахаІей хыт'хъалейхъа ціа алятІас,
джун донуд гидѣдхъун гываджес?

²⁸ Шавуссе ахаІей гѣдхъанни козяршил ийкарас,
къелбыд гидѣдхъун гываджес?

²⁹ Мерункъуни хъунащесхъа иккечІенкъунаб
гъаІл махуІб воохъена;

мани хъунащехъа сетІунар джаза дена ахвас
деш.

³⁰ Агар сихнаре мыссына вухъун аацІяаъас сих
гъаухъей,

манкъуна бынагъ манима хебна дешобна,

³¹ амма мана аххъыйнкъаІ,
йигІыдле къатна манкъве хъоІдхъийн оІдемиш
гъаъа,

хав-уджагъ быкырда гъеле.

³² Шавае заІфайква зина гъааъа, манкъухъаб
аІкІел дешда;

шавае мана иш къоодже, манкъве джун рыІгъ
гекІа.

³³ Гетуйий аІйиб манкъус авайкес,
манкъуна намусдешвалла нишеджаб гъоогъалас
деш;

³⁴ Инам адкІынна инсан йыІкъни джошейхъа
хъарайле,

манкъве язух гыдявъу аІзабукана къисас
алябатІа.

³⁵ АІвазна гыджо гывуейд, магарыш гъеххауейд,
мана разхъес деш, къисас алябтІасда.

Фасил 7

7 Йизда дих! Йизын джуваббы йикІел эдхъе,
йизын насийгъаІтбыд васана гывадже.

² Йизын амырбы гываджу, чиква гудмишхъе;
йизын дарсыбыд улен ишыгъ хъинне
къорамишеъэ.

³ Манбы тІуджва хъинне тІубайлхъа хъалеъэ,
йигъни йикІени уІмулхъад окІне.

⁴ ИдракыкІле ивгъе: «Гъу йизда йичи ворна»,
аІкІел меб йигъна дѣлесна гугъарорна,

⁵ МахуІд идракыний аІкІелин мерункъуни
хъунащеке,

иттуна мизнани ченгий заІфайке къорамиш
гъаъас.

⁶ Са зарбас зы йизди хаани къулейнче,
аІнджамабишди арейнче, къахъа иляккы.

⁷ Са десте джегилершини арайл
аІкІелихъа сюбукна са джаван къаджы.

⁸ Мана майдамыле илгъичІу,
кучейни вуттул'ни ченгийни хаахъа,

⁹ мичІаІх хъехъенкъаІ, йигъ быкырхъа,
хаІмдийни мичІаІхийвалей уххъаІ ыхъа.

¹⁰ Иляакке – манкъуни гыхъа къаІгъбайни
тюлибишей,
аІмалбынани фыкырука заІфа
хъигъийчІу.

¹¹ Мана гъай-куюка, гъаІя дена ейхъе;
джени хаайир гидийъар ейхъе.

¹² Гагъ кучей, гагъ майдамыл',
гъар вуттэй джен фасат ишбы къедже.

¹³ Манкъе аххъына мана, убабы гъау,
наш хъидехъени акъваква манкъукІле ивгъойн:

¹⁴ «Къийна зы къурбанна эмлиг гивкІу,
хаа чуру водон; зы йизын аІгъд быкыр гъау.

¹⁵ Мани сабабын зы йигъни гыхъа хъигъийчІу,
херра гъу тІабал' гъау, засхъа гъу авайкы.

¹⁶ Габабишквa, тІетІбынани Мисирни парчейква
къалябкІвасын тюли гъаІзир гъау;

¹⁷ Къилейхъан утагъ, йоргъан-душак
миррайква, алойква, дарчинука этиррамиш гъау.

¹⁸ ИккичІе, суІпылхъа мей кайфей, леззетей
вухъес,

аацІес мей аІшкыІни хъылибишей вухъес.

¹⁹ Адамий йизда хаа дешда;
акъаІнани сафарийс мана гъаркІын.

²⁰ Пылна киса вудже алябтІу,
ваз сура девхъа хаахъа сакІалас деш».

²¹ Иттунни мизеква манкъе мана джелхъа уймиш
гъау,

аІшкънани эхтилетиква хъылибишейхъа сау.

²² Са мугълетей, кІассабыс вуккэйкана йац
хъинне,

авчийни гуллейсхъа къадаахъванна марал
хъинне,

мана манкъыни хъигъна аркІын.

²³ Торейхъа алидхы кІядакІвани нахчираршикІле
хъалесын аІджал дацІан хъинне,
манкъукІлед ацІа ыхъа деш – джунид кІыл'кІамыс
ох хъетІас.

²⁴ МаІхуІд, балабы, захъа кІыры-гъиле,
йизди гІаленче къайхъыйн эхтилет йикІей
гывадже,

чис сакІы гъаІракат гъеъэ.

²⁵ Гъимайсар, йигъын йикІ мани заІфайни
йаІххъылхъа уймиш ихъеджен,

азмыш мехъе манкъыни джыгъырбишил.

²⁶ Наъас ву ивгъуей, манкъе хеббананбы
къурбанна гыву,
манбишике гуджнана къошун сааъас воохъий.

²⁷ Манкъын хав – джегьеннемейхъана йаІхъ вобна,
нюкнейхъа аІджалылхъана мыгІыр вобна.

Фасил 8

8 АцІаалин дишей шолхъа он гъаъа?
АІкІелин дишей чин сес ахты хъаъа?
² АцІаал’ ахтыни джигабилшил, ивийкарни йаІхъбилшил,
манбы джурейдахъени тинбилшил илѐйзар;
³ Манчин, шагъарейхъа эйбачІени дарвазабишди муглеле,
аккабишиле эйбачІенкъаІ, он гъаъа:
⁴ «Эй инсанар, зы шолхъа онаъа,
сайид йизын он гыргыни инсанаршилхъа водон!
⁵ АІкІелис, джегилер, хаІр хъебхъейин,
вугънуцІар, шокІлед хъалесын ацІахъе!
⁶ КІыры гылейин: гейд ваджибни ишбишике йишонхъес,
зы мизел эйгъен эхтилет гъаІкыйкъат водон;
⁷ Йизди мизен гъаІкІен эйгъе,
нягъаІкыйвалла йизди гІалис мырдарын кародон;
⁸ Йизди гІаленче кыйхъен эхтилет гъаІкІен водон,
манчей не шер, нейид гъор дешин;
⁹ Иливийхъаранбишис ман эхтилет хъодкийн эйхъен,
ацІаал’ алятІыйнбишисыд гъаІкыйкъат водон.
¹⁰ НукІра деш, йизын дарс алетІе,
темизин кІынягъаІ деш, ацІаал’ алетІе.
¹¹ Элбет, ацІаал’ якъутуле кыйматука водон,
инсаныс ыккананбы манчис тай дешодон.
¹² Зы, ацІаал’, аІкІеликва гъанбазийвалла гъааъа,
захъад билигид башда ыхъайд водон.
¹³ Гынишена гичІ писинчис лаІънат гъаий водон,
такаббиривалла,
вудже вудж ахты хъаий, нягъаІкына йаІхъ,
гыІллейквана миз зас къавджес вуккан деш.
¹⁴ НасийгъаІт, башда ыхъай заква водонбы;
зы аІкІелѐбна, захъаб гуджобна.
¹⁵ Йизди кумагука паччагъарше паччагыйвалла гъааъа,
гъуІкумударарше аІдалатукан къанунбы гийхъе.
¹⁶ Йизди кумагука гъаІкимарше гъаІкимийвалла гъааъа,
чІекІынбише аІдалатукан ишбы къедже.
¹⁷ Зы ыккананбы засыб вуккан.
УтІумра тІабал’ гъаъанбишисхъар зы авайкесда.
¹⁸ Захъаб девлетий шоІгърат, дагъылмыш дехъен вардат,
сайид гъаІкыйкъат водонбы.
¹⁹ Йизда бар кІынягъаІле кыйматука вобна,
закен хайирыд сечмиш гъаийни нукІраныле гъеххеда водон.

²⁰ Зы гъаІкыйкъатни йаІхъын гъойгъар,
аІдалатни джигъырбишил ийкар;
²¹ МахуІб зы ыкканбишис барака гъооле,
манбишин хазнабы гяцІяъа.
²² Гынишехъар, вудже къаджесди ишбишиле гыхъа,
идхъыйни карбишилер гыхъа цІерра зы ыхъа.
²³ Зы идхъы ыхъа гъар карале гыхъа,
дюние идхъессер гыхъа зы ыхъа.
²⁴ КІорани дерйагъбишиле гыхъа,
гомабишиле, чІекІни хъанбишиле гыхъар зы ыхъа.
²⁵ Ахтыйн сувабы илѐзар гъаъассе гыхъа,
къаІджалбишилер гыхъа зы ыхъа.
²⁶ Манкъве дюние, чолбы, цІеббийна сѐцІ
идхъессе гыхъа зы ыхъа.
²⁷ Манкъве аІршыбы идахъенкъаІ, зы маа ыхъа;
дерйагъбишди акъвал’ манкъве гыхъийаллан хатІ цІыцІаъанкъаІр зы маа ыхъа;
²⁸ Гымыл’бы угъа гѐканкъаІ,
дерабишей былахбы ачмишаъанкъаІ,
²⁹ дерйагъбы идхъы, хъанбы гыдяхъвасди мей,
манчис сангарбы гийхъенкъаІ, чІиен диб кърмиш гъаъанкъаІ:
³⁰ Гынишени муглек зы манчина устадний;
гъар йигъыле шадехъенаний;
Манкъуни оІгийл севиндж гъаъаний эйхъена;
³¹ Манкъве идхъыйни аалемыле шадвалланий гъааъа,
йизда шадвалла дюнейни инсанаршиленана шадвалланий.
³² МаІхуІд, балабы, захъа кІыры-гыле,
йизда йаІхъ авхъыйнбы бахтиварар вобонбы!
³³ Зы гывойни тербиейхъа кІыры гылейин,
идракыйвалла алебтІейин,
манчике джура хъимоохъейин.
³⁴ Гъар йигъыл’ йизди дарвазабишисана илѐзур,
аккабишик къелил къаравулийвалла гъааъа зале кІыр гяххъана
гъима бахтиварей!
³⁵ АцІан ки, шавусхъае зы авайкы, манкъус ыІмырыб вобна авайкы,
Гынишикеб маргъаІматобна алябатІа.
³⁶ Зас хиянат гъаъанкъве вудже джус ыкІародон гъеле,
зы къаджес деккананкъукІле аІджалодон къедже».

Фасил 9

9 АцІаалин чис хав аляу,
манчин йигІыдле дирак гъецІу,
² шадвалис давар гивкІу,
илѐгъас йидже джен чыхыр гъаІзраъу,
джени хаа болун суфра ачмишау.

3 Шагъарни ахтыйни джигабиле мигьманар
хъоотIалас джен къаравашер къахову;
манбише он аляу;

4 «Хъидора иняхъа, ай джегилер!»
АIкIел камынбишикIле йидже ивгъойн:

5 «Хъидора, йизын гыней охъне,
зы гъаIзраийн чыхыр илэгъе;

6 джегилийвалла къалечче, ыIмыр вуккээ,
аIкIелнани йаIххъын ивийкыре.

7 ГъаIясызар хаIр хъааъанбише джо джолхъа
рычханд хъалыа,
нягъаIкъынбы танкъыд гъааъанбишилхъа
джолхъа лека хъавайле.

8 ГъаIясыз бейъабыр гъимаъа, дешхъей манкъве
валхъа нифрат гъаъас,
идракнана танкъыд гъеъэ, манкъус гъу
къабыл'хъесда.

9 АIкIелнанкъус тербие гъиле, мана гъалер
аIкIелин гъаIес,
дурустна хаIр хъеъэ, манкъве ацIаал' гъалед
гъеххе гъаъас.

10 АцIаалин оIги ГIынишена гичIобна,
Угъарана хъиваацIый аIкIелёбна.

11 АцIаал'ни кумагука йигъни ыIмырн йигъбы
гъеххехъе;
гъамыд вас гъивойни ыIмырлхъад сенбы
гъеххехъес.

12 Агар вахъад идрак водхъей, ман идрак
йигънимей водон,
агар вахъад йаIгъ-намус дешхъей, манчина аIзаб
текба гъу цIыцIааъас».

13 ВугънуцIийвалла гъай-куй адаччена,
башда дейхъена, гъиччуд дацIана заIъфа ворна.

14 Джени хаани аккани оIгийл,
шагъар къооджени джигайл курсийл гийъар,

15 ЙаIххъыл' ивийкаранбы,
джени йаIххъын ал'гъааIнбы хъоотIал:

16 «Хъидора иняхъа, ай джегилер!»
АIкIел камынбишикIле йидже ивгъойн:

17 «ХъоIдхъыйн хъян иттуда эйхъен,
дюглед одхъунийн гынейд леззетука эйхъен».

18 Амма манкъысхъа хъабыйбишикIле маа
джаназабы ыхъай ацIа дешин;
джегъеннемни абыб манкъе хъобтIулуйнбы
вобонбы.

Фасил 10

10 Сулейманын мисалбы.

Идракнани духае дек шадаъа,
вугънуцI дех – ед'на дерд вобна.

2 НягъаIкъда саийни хазнабише хайир гъеле деш,
амма гъаIкыйкъатын хъикIуйке гъивадже.

3 Иманнана ГIынише мыссыра къалерчес деш,
мыссын напсан имансызар аацIяаъас деш.

4 Кыгъыл' хылен касиб хъаъа,
ишлег хылен девлет гъеххаъа.

5 КъыIлна маъаIш гъаъана аIкIелнана дихорна,
экин хъийшаланкъаI къайсынна дих русваёрна.

6 Муъмин инсанни вукIлел баракат воохъена,
нягъаIкъни инсанни мизен гъааъана гудж
дюгълааъана.

7 Муъмин инсанни ыIмырын хайир-дуIъа абайле,
нягъаIкъни инсанаршин мед до батмишехъе.

8 Идракнанкъве насийгъаIтбы йикIейнче къабыл'
гъаъа,
вугънуцI мер джуни лагълагъийвалин батмиш
гъаъа.

9 Адаб-камалука ыIмыр вуккэйкана, гичI дена
ийкар;

гъашбые хъичIобкурни йаIхъбишил ивийкар,
манбишин гъыIллебы ацIахъесынбы.

10 Ул' гивийхаIнкъве, вукIлелхъа баляа абляаъа,
ачухни йикIен йишон гъаанкъве маслягъаIт
абайле.

11 Муъмин инсанни гIалена миз ыIмырна
былахобна,
нягъаIкъни инсанни мизен гъааъана гудж
дюгълааъана.

12 Нифратын къалмакъалбы идахъе,
амма мугъуIбын гыргын бынагъбы багъышаъа.

13 АIкIелнанкъуни мизел ацIаал' водон,
амма аIкел дешинкъуни джанал' туIбайий чумк
воохъена.

14 АIкIелнанбише ацIаал' сау гъеххаъан,
амма вугънуцIункъуни гIалена-миз
дёлесийвалейна баляа вобна.

15 Катхудаина девлет манкъуна утIумна къала
вобна,
каран кIылда ыхъай касибна баляа вобна.

16 Муъминни инсанни ишин ыIмыр гъеххе
гъааъа,
нягъаIкъни инсанни къазынджын бынагъбы
гъеххе гъаъа.

17 Тербие гъивадженбы, ыIмырни йаIххъыл'
воохъе,
аIйиб къабыл' гъидяъанбы, азмиш воохъе.

18 Нифрат дюгул' гъаанбишин гIал'-миз
гъорбишин водон,
быIгътан еймиш гъаанбыб вугънуцIар вобонбы.

19 Хеббани юшей бынагъ камоохъена деш,
гъал'-миз гъиваадженбы, аIкIеликва воохъе.

20 Муъмин инсанна миз сечмиш гъаийн нукIра
водон,
нягъаIкъни инсанын фыкырбы кыймат дена
эйхъенбы.

21 Муъмин инсане джуни мизеква
хеббананбишис итхъун гъеле,
вугънуцIар меб аIкIелни камвалике батмиш
воохъе.

22 ГIынишени хайир-дуIаIйн мал-девлет гъеххе
гъаъа,
уцIуруб чиква гъооле деш.

²³ Вугьнуцїус нягьаїкыйвалла гьавъий гьиваагуй водон,
аїкїелнани инсаньс идракукан ишбы шадвалла вобна.

²⁴ Нягьаїкьна нишилией хъаїкьаїн, мана джуни вукїлелхъа хъавайле,
амма муъмин инсанаршин дилегбы быкырехъенбы.

²⁵ Хъабийни тїуфаньн нягьаїкьна гьархъу ыккэйкана,
муъминна инсан гьаїмаше джуни бинейл ахва.

²⁶ Сиркайн силибишис, кумайн улелбишис няхуїдей таїсир гьаъа, махуїдыд ишилхъа кыгьыл къихеленкъук эйхье.

²⁷ Гїынишени гичїин ыїмыр хылий хъааъа,
нягьаїкьни инсанни ыїмырыке сенбы камехье.

²⁸ Муъминни инсанаршина умуд шадваликьва быкыр воохье,
нягьаїкьни инсанаршина меб умуд батмиш воохье.

²⁹ Гїынишена йаїхъ муъминни инсаньн йыїкь водон,
нягьаїкьна иш кьоодженкъуна вукїул' баляабишей воохье.

³⁰ Муъмин инсан ненкеджар кьудратыле къаихъас деш,
нягьаїкьынбы меб дюнїейл гьалакэбхъесынбы.

³¹ Муъмин инсанни гїаленче ацїаал' къийхье,
нягьаїкьын гїал'-миз мед къацїакїванасын.

³² Муъмин инсанни гїалени мизекїле югвалысын ацїа,
нягьаїкьни инсанни гїалени мизекїле гьыїлле вацїа.

Фасил 11

11 Алдамиш гьааъан терезыбы Гїынише кьабыл' гьаъа деш,
амма гьаїкїен терези манкъуна шадвалла вобна.

² Теккаббырийвалика аїибыд хъадаїлен,
амма муъминийваликьва ацїаал' эйхъен.

³ Намусун муъминнанбы ивийкар гьааъа,
акъватайвалийн инсаф дешинбы гьалак гьааъа.

⁴ Малын, девлетин Гїынишени гьазааке гьащу джар къаттихъанаъа деш,
амма муъминийвалин инсан аїджалыке гьиваадже.

⁵ Намуснани инсанна йаїхъ манкъуни гьаїкыйкьатын хъобку хъааъа,
нягьаїкьна мер джуни нягьаїкыйвалике хъекїа.

⁶ Муъминна джуни гьаїкыйкьатын гьиваадже,
хаинар джони хаинийвалин торейхъа ааъас.

⁷ Нягьаїкьна хъикїуйнкъаї, манкъун умудбыд гьаатїа,
хаинаршин арзубыд батмишхъа айкїан.

⁸ Муъминна баляаке къиттийхъан,
манкъуни джигэй нягьаїкьна балейхъа гехъа.

⁹ Акъватїае мизеква къонши гекїа,
муъминьнбы ацїаалин дагъамынчике гьиваадже.

¹⁰ Муъминар джони хайрылхъа гьибхырынкъаї,
гыргыни шагъарын шадвалла гьааъа,
нягьаїкьынбыб гьалак вухъайнкъаї, шадвалла воохье.

¹¹ Муъмин инсанаршини алхышбишикьва шагъарна гьыїрмат гьеххе воохье, амма
нягьаїкьынбишди гїаликьва шагъар батмишоохье.

¹² Аїкїелихъа камна къоншийхъа писди улелкьва илякка,

амма аїкїелнанкъве джуна миз гьиваадже.

¹³ Мизетїае сирбы еймишаъа,
ыїгътибарнанкъве сир дюглед гьиваадже.

¹⁴ Дюзгунна тадбир къидевджийнкъаї, миллет гьалак эйхье,

амма лязимна маслягьаїт кьоодженбы вухъайнкъаї, гичї авайкїан.

¹⁵ Мерункъус заминна илїзарна, вудж балейхъа эхъа,
гьащу заминийвалис илдїзар, мана хатааке къиттийхъанна.

¹⁶ Йикї югна заїфа дойиква ейхье,
иш гьааъанбишеб девлет къазанмиш гьааъа.

¹⁷ Маргьаїматнанкъве джуни рыїгьысын гьаъа,
заалыме джус баляа абайле.

¹⁸ Нягьаїкъункъун къазандж кума водон,
гьаїкыйкатна тохум оозанкъве югун маїгьсул алятїа.

¹⁹ Инамука сидкь гьауна гудмишхъесда,
нягьаїкыйваликьва ийкарна джуни аїджалысхъа хъарайле.

²⁰ Чаїпалин йикїнанбы Гїынишис вуккыйкан деш;
намуснанбы манкъус хошба воохье.

²¹ Иням гьеъэ, – нягьаїкьынбы джаза дена деш аахвас,

муъминьнбы Гїынише гьивааджес.

²² Батїрайни хъунащехъад башда ыхъай дешхъей,
мана хъушулхъа кїынагьаїн тїуджва хъаляийни воккак' акар.

²³ Муъмин инсанарше тек са югвалла тїабал' гьааъа,
нягьаїкьынбишин нийят Гїынишена хъаїл тїабал' гьавъий водон.

²⁴ Санкъве ачухни йикїеква гьелен,
гойне хеддад манъкус сийкїалан,
мерункъве мед водон утїумда гьивааджен,
гойне водунуд адкїын касиб эйхъена.

²⁵ Джомард болвалей эйхъена;
хъян гьеленкъус хъян гьелен.

²⁶ Шавае тахыл' амбарей гьиваадже,
джамагьаїтын манкъулхъа лаїннат къихеле,
мана масса гьооленкъуна барака гьеххе воохье.

²⁷ Шавае югун гьаъа, манкъулхъа маргьаїмат гьивайле;

шавае писин тIабал' гъаъа, манкъулхъа йидж
писин хъадайле.

²⁸ Девлетылхъа умуд гъааъана, ненджад дена
хъеххъвана,

муъминынбы меб юххъанийна чуIвана ярпах
хьинне байлямишебхъес.

²⁹ Джуна хизан аIзабейхъа абачченбишда
къисмат текба мыцобна,

вугънуцI аIкIелнанкъуна къул ихъес.

³⁰ Муъмин инсанна къисмат ыIмырна йивобна,
идраканкъве инсанаршин джанбы гываадже.

³¹ Агар ини дюнйейл муъмин инсанаршис джаза
гьоолехъей,

нягъаIкъынбишис, бынагъкараршис гьоолени
джазаахъаб къадар вухъес деш.

Фасил 12

12 Шавусей тербие ыккан, манкъус башда
ыхъайид водон ыккан,

рычхант къабыл' гьидяъана сарсахорна.

² Югни инсаныл' угъа Гынишена маргъаIмат
воохъе;

писин нийятбынанкъус джаза гьооле.

³ НягъаIкъийваликва инсаныссе джигайл
утIумхъес ахаIс деш;

муъмин инсанаршина кок хъооххъас деш.

⁴ Къанаджагънана хъунаще адамиин тадждон,
абыр дешда хъунаще баркIуни цIомейн маш
водон.

⁵ Муъминаршина макъсад аIдалат водон,
нягъаIкъынбишда маслягъаIт фыгыIл вобна.

⁶ НягъаIкъынбишди мизен дюглеб эб кIявзый
тIабал' гъаъа,

муъмин инсанаршини мизен манбы къорамииш
гъааъа.

⁷ НягъаIкъынбишилхъа баляа хъабийнкъаI,
манбы батмиш воохъе,

амма муъмин инсанаршин хав джигайл ахва.

⁸ Инсан манкъуни аIкIелихъа гора таIърыфыс
лайикъра,

адабсызыхъа йикIейнче писба иляака.

⁹ Хеббананбы хьинне динджинар джус иш
гъааъас вахаIна инсан хьинне оIгмуш эйхъе,

вудж доюкана хьинне гъагвани инсаныле
гынейлхъа аIгътияджнана югна ворна.

¹⁰ Муъмин джуни маланир балейн ахва,
нягъаIкъынбишин югунуд оIджеква эйхъе.

¹¹ Гъашуе джуни торпахыл' ишлемиш эйхъе,
манкъухъад гъаIмаше одхъанан къык ихъес,
къаIрани нийятбишиди хъигъна ийкарна мер
къаммаз ворна.

¹² НягъаIкъни инсанаршина къала къумулхъа
сабкIыл дагъылмиш воохъе;

муъминаршина кок байба, утIумба вобна.

¹³ Писда инсан джуни аIсни мизен торейхъа
арачче;

муъмин дагъамийвалейхъа гирхъуейр,
саламатра хъигъечIе.

¹⁴ Инсанни мизеле аIкIелнан джуваббы
хъигъечIехъей,

манкъве манчике хайир алятIа;

инсаныс гъеленыд манкъуни хулеббишиква
къооджени ишиква эйхъе.

¹⁵ ВугънуцIункъуна йаIхъ джукIле джуни
улеббишейнче хъобкуба къооджена;

аIкъелнанкъве мед маслягъаIтыле кIыры гъеле.

¹⁶ ВугънуцIункъве джуна хъаIл гъамани манзилей
ашкар гъааъа;

аIкIелнанкъве гьокуй дюгул' гъаъа.

¹⁷ Намуснани инсане гъаIкIена шагъадыйвалла
гъааъа;

намус дешинкъве гьорбишда шагъадыйвалла
гъааъа.

¹⁸ ГIалехъа хъадын йишон гъаанкъуни мизен
къылынджиле йыIкъын ыIхна гъаъа,

ацIаал'нани инсанаршини мизен меб чIырынбы
хъувабквааъа.

¹⁹ ГъаIкIен эхтилет гъаIмашийс ахван,

гьораквана миз са мугълетей авайкIан.

²⁰ Гьор нягъаIкъынбишди йикIей гюъур водон,
суIлгъ тIабалъанбишди йикIей шадвалла
воохъе.

²¹ Муъминна ненке джар балейхъа гихъас деш,
нягъаIкъынбишда вукIул' баляабише гявцIу
воохъе.

²² Гьор Гынишени оIгийл хебна бынагъобна,
гъаIкъыйкъат джигайлхъа гыхъараъанбишиле
Мана разийра ахва.

²³ Гыхъа кар къедженбише джон ацIаал' джос
гываадже,

вугънуцIунбише джона вугънуцIийвалла ашкар
гъааъа.

²⁴ ЗаIгъмат гъааъана гъаIким ихъес,

кыгъыл' къулулхъа сакIалас.

²⁵ ЙикIени дерден инсан эзмиш гъаъа,

хошни кал'майн манкъун йикI ачмишаъа.

²⁶ Муъмин инсане къоншийсыб хъобкуна йаIхъ
гъаагва,

амма нягъаIкъынбишди йаIххъын инсанар
азмиш гъааъа.

²⁷ Кыгыле вудже джуна кIонуб хъоохъар деш,
амма заIгъмат гъааъани инсанна девлет хебни
къийматука воохъе.

²⁸ ГъаIкъыйкат йаIххъыл' ыIмыробна,
мани югни йаIххъыл' гьоогъаранбишикIле
аIджал къаджес деш.

Фасил 13

13 АIкIелнани духе деккини насийгъаIтбишиле
кIыры гъеле,

гъаIясызе тербиейхъа кIыры деш гъеле.

² Инсанни мизел аIкIеликван эхтилет ыхъаеи,

манкъукІле манчин хайир къаджес,
хаинаршикіле джон хайир зулумей къедже.
3 Миз гывиаадженкъве джун джан къорамшаџа,
гъеххера йишон гъаџанкъве баля тІабалџа.
4 Кыгъыл' джуні умудбишилхџа деш гъийхџар,
заІгъмат гъаџана джуні арзубишилхџа
гъийхџар.
5 Муџмине нениджд гъорас нифрат гъаџа,
нягъаІкъна мер бейџабырехџе, русвайлхџа гехџа.
6 ГъаІкъыйкъатын хъобкуйни йаІххъылхџа
хъигъеще,
нягъаІкъна джуні гъоран йаІххъыл' азмишаџа.
7 Са ворна, гъидджуд дена, вудже вудж катхуда ву
гъагва;
сайир ворна, хебни девлетиква, – касибву гъагва.
8 Малан гичІике инсанна ыІмыр гывиаадже,
касибыхџаб джан алищесда гичІ дешда.
9 Муџмин инсанаршин ишыгъ шадваликџа
гџйхџан,
нягъаІкъынбишда чирахыб кІябхџаІсда.
10 Теккаббырийвалин алдабхџуні идахџе,
амма няаей маслягъаІт, маа аІкІел воохџе.
11 Чилеб алхџана девлет дагъылмиш
вухџес,
заІгъматука савџуна меб гъеххевхџес.
12 Быкырхџайн дилег ыІмырна ыкІар водон,
быкырхџайн дилег ыІмырна йивобна.
13 Ивгъойнчихџа кІыры гъиделенкъве вудже вудж
гъалакаџа,
васийхџа кІыры гъеленкъве мукафат алятІа.
14 АІкІелнанбишин дарс ыІмырна былахобна,
манчин аІджални тораке гывиаадже.
15 КІорани аІкІелин маргъаІмат гъооле,
нягъаІкъни йаІххъын аІджалысхџа ыккейка.
16 Башда эйхъенкъве аІкІеликва иш къоодже,
вугънуцІе меб джуна бачІаІрийвалла гъагва.
17 ЫІгътибар дешди элчей баля абайле,
ыІгътибарнани элчей гумрагъийвалла абайле.
18 Тербие къабыл' гъидяуна касибхџа,
гъыІрматыле къеџџа;
шавае джун нукъсанбы къабыл' гъау, манкъуна
гъыІрмат гъеххе воохџе.
19 Быкырхџайни дилегбише рыІгъ шадаџа,
вугънуцІус писвалла къалебчий лап дагъамын
водон.
20 АІкІелнанбишиква гюџур-сугъоцийн аІкІел
гъеххааџа,
вугънуцІаршиква аликкыйн баля
абляџа.
21 Бынагъкарни хъигъна баля ивийкар,
муџмин инсаныс абадыйвалла гъооле.
22 Югни инсанна девлет невабишисыб ирсна
гъивийхџар,
бынагъкаре савџуна девлет муџминыс къисмат
вухџес.
23 Касибын маІгъсул болда ыхџаейд,

къанун девхъайнкъаІ ман маІгъсул хъоІхџаІсын.
24 Шавусей туІба хъивийкан, манкъус дих дийкан,
шавусей дих ыккан, манкъуссе башда гъаий кІел-
гъидийхан.
25 Муџмине ацІесын мейн ойхџан,
нягъаІкъынкъуна вухџун къаІраб аахва.

Фасил 14

14 Хъунащени аІкІелин хав аляџа,
хъунащени аІкІел девхъайн чише ман
хъойтал.
2 ГІынишиле хъаІйкъаІнна хъоркура гъойгъар,
Мана хъидяацІана мер доламабы гъаџа ийкар.
3 Теккаббырын лагълагъ манкъуна чуІмкџбна,
ацІаал'нани къаІсинбишин гафбы манбишин
къорамшавџый водон.
4 Яцбы дешинбы, сакІанбыд къаІрад,
гуджнани яцбышиква мед – болун маІгъсул.
5 ГъаІкІени шагъадџ алдамишаџас деш,
намус дешди шагъадын нафас гъоракџа эйхџе.
6 ГъаІясызе ацІаал' тІабал' гъаџа, йиджыд джусхџа
идяке,
башда эйхъенкъус мед ацІаал' рагъаІтда авайке.
7 ВугънуцІуке акъаІна хъихџе,
манкъуке аІкІелнан къайхџес деш.
8 Башда эйхъенкъуна аІкІел джуна йаІхъ
вацІавхџай водон,
вугънуцІаршин башда девхъай манбишди
макарбишей водон.
9 ВугънуцІарше бынагъбишике темиз
воохъенбишиле ахџаІнабы гъаџа,
амма ГІынишилхџан иням намуснанбишиква
водон.
10 Тек инсанни йикІекІле ацІа манкъун уцІурбы,
мебынбишиква битІал гъидяу ахва манкъун
шадвал'бы.
11 Намус дешинбишди хаас айтхџуй къисматда,
намуснанбишди чадырас байлемиш вухџай
къисматда.
12 Са джура йаІхъ хъобкуба хъинне
къоодже,
амма манчин ахыр аІджалысхџа хъайле.
13 МахуІдыд эйгъен, – маджлисни йыІкъней йикІ
дерде эхџа,
шадвалихџаб хъигънаб дерд хъавайле.
14 Нишини хъигънаей нягъаІкъна гъаркІын,
вуджейд ман алятІа,
югни инсане меб джуні заІгъматна гъаІкІ
алябатІа.
15 Джегъиле гъар кал'майлхџа иням гъаџа,
илихъаранкъве гъар аддымыс фыкыр гъааџа.
16 АІкІелнана хъаІркын писинчике сийкІална,
вугънуцІ мер сийхаІна, нишиле джар хъаІйкъан
деш.
17 Гъашуей экІра хъаІлэй эхџа, манкъве баІчІар
ишбы гъаџа,

писин нийятнана инсан къаджес ыккыйкан деш.
 18 Джегилершина ирс вугьнуцІыйвалла вобна,
 ацІаал' илвийхъаранбишин тадж водон.
 19 Писинбы югни инсанаршини оІгийл,
 нягъаІкьынбы дюзгунни инсанаршини
 дарвазайни оІгийл къарацабишил гивъарас.
 20 Касиб къоншийсыр деш ыккыйкан,
 катхуда мер гыргынбишис ыккыйкан.
 21 Къоншийс нифрат гъаъанкъве бынагъ гъааъа,
 касибна хыл' авхъаахъана бахтиварорна.
 22 Шавае писин нийят гъааъа, мана йаІххъыле
 къегъехъа,
 инямий мугъуІб югун гъаъанбишиква водон.
 23 ЙыІкьни ишбишике гъаІмаше хайир алятІа,
 къаІрани эхтилетике текба аІгътиядж алябатІа.
 24 Девлет идракнанбишин тадж водон,
 вугьнуцІаршин безек манбишин дацІаал' водон.
 25 ГъаІкІени шагъадэ джанбы аІджалыке
 гывадже,
 писин нийятнанкъве мед гъораква нафас алятІа.
 26 Гынишена гичІ йигънаб, йигъни
 кул'фатбишдаб архайнийвалла вобна.
 27 Гынишена гичІ ыІмырна былахобна,
 манчин аІджални тораке гываадже.
 28 Паччагъна ахтывалла халкьыни хевваликва
 вобна,
 халкъ кІыл' хъихъайнкъаІ, паччагъыр хъекІана.
 29 ЭкІба хъаІл хъыдайлена аІкІеликва эйхъе,
 экІба хъаІл хъавайленкъве баІчІарийвалла
 гъаагва.
 30 ЙикІ сакитда, джаныд сагъламда,
 пахылуйвалин баркІубы хъыІчаъа.
 31 Касибар дердей аагъанбы, манбы
 Ибхъыйнкъухъа писба иляака,
 ёхсуларшини балейн аахванбише манкъус
 таІърыф гъааъа.
 32 НягъаІкьынбишин писин джолхъаджад
 къаихъас,
 муъминна джунни темизийвалин гываджес.
 33 Хедын ацІаал' аІкІеликвани йикІей
 гудмишехъе,
 вугьнуцІаршини арайлид ман къеджен.
 34 Халкьына ахтывалла гъаІкьыйкъатука воохъе,
 бынагъын меб мана кІыл' хъааъа.
 35 Паччагъ аІкІелнани нукарыле разийра эйхъе,
 аІйибнан ишбы къеджени нукарылхъа хъаІл
 гъааъа.

Фасил 15

15 Сакитни джавабын хъаІл аваКІанааъа,
 серт кал'майн гыІрс гъеххе гъааъа.
 2 АцІаал'нанбишди мизен идрак экІаъа,
 вугьнуцІаршини гІаленче тек са сарсахийвалла
 хъугъоочІе.
 3 Гынишени улеббишикІле гыргыда къеджен,
 писинбишихъар илякка, югунбишихъар.

4 Диндживалисни маслягъаІтна миз ыІмырна
 йивобна,
 алдамишааъани мизен рыІгъ гъалакаъа.
 5 ВугьнуцІе деккин тербие масхара гъааъа,
 аІйиббы къабыл' гъауна мер аІкІелейхъа
 хъарайле.
 6 Муъминни хаа хедда гыранын кар эйхъе,
 нягъаІкьни инсаныс карани гъеххехъайн балая
 абляаъа.
 7 Идракнанбишди гІален-мизен ацІаал'
 еймишааъа,
 вугьнуцІарше маІхдун ишбы деш гъааъа.
 8 НягъаІкьынбише гывона къурбан Гынише
 къабляаъа деш,
 муъмин инсанаршин дуъаІбы Манкъус хошда
 эйхъе.
 9 НягъаІкьни инсанна йаІхъ Гынише къабляаъа
 деш,
 гъаІкьыйкъат тІабал' гъаъана мер Манкъус хошра
 эйхъе.
 10 ЙаІххъыле азмишхъайнкъус йыІкьна джаза
 гывлес,
 аІйиббы къабыл' гъидяъана
 батмишхъесда.
 11 АІджал, гъабТыйнбишин джигабы Гынишис
 ашкарда водонбы,
 гъалед хедда инсанаршин йикІбы МанкъукІле
 ацІа.
 12 ГъаІясызыс джун аІйиббы ашкар гъаий
 ыккыйкан деш,
 идракнанбишди маджлисейр мана ахва деш.
 13 ЙикІ шаддананкъаІ, акъвад ачмишехъе,
 йикІени мед дерден рыІгъ гъакъвараъа.
 14 АІкІелнани йикІен ацІаал' тІабалаяъа,
 вугьнуцІаршин итхъун баІчІарийвалла вобна.
 15 Касибын нен джад йигъ кІарда эйхъен,
 бахтиварын мед йигъбы гъаІмашийна
 даватобна.
 16 Гынишена гичІий кІылданан къарарукан кар,
 хебни хазнайлейий гъаІмашийни къайгъуйле
 югда водон.
 17 МугъуІбукан мейвабишин йыІкьыгъийн итхъун,
 нифратука кокни данайни чуранукани
 отхъуныйле югда водон.
 18 Джошмишехъени инсане алдабхъуний
 еймишааъа,
 сабырнани инсане мед душманийвалин оІги
 алятІа.
 19 Кыгъыл'на йаІхъ зазаабы аляды гяацІе,
 иш вацІанбы меб аІкьни йаІххъын
 ивийкар.
 20 АІкІелнани духе дек шадаъа,
 вугьнуцІе ед дердейхъа арачче.
 21 Илдийхъарна аІкІелдешинчиле шадехъе,
 илийхъарна хъобкуни йаІххъын айкІан.
 22 МаслягъаІт дена иш хайир дена вухъес,

маслягъаИт гъааъанбы хеббахъей иш угъурука
вухъес.

²³ Агар джаваб хъилес ахыИей, шадвалла воохъе,
лязымын джаваб хъивойд гейд югда
эйхъе.

²⁴ АИкелнана инсан, гъабтуйнбишин дияр
къаледчу,

ыИмырни йаИххъын агъалла илхъечIе.

²⁵ Теккаббыраршин хайбы Гынише хъотталас,
амма сипИрыр джиге Манкъве къорамышаъас.

²⁶ Писин нийятбы Гынишис хъаИлада эйхъе,
темизин нийятбы мед Манкъус хошда эйхъе.

²⁷ ТIамагъкаре джуну хаалхъа баляа абляаъа,
шавае рушват илдябатIа, манкъуна ыИмыр
хылийба вухъес.

²⁸ Муъмин инсане джаваб хъилессе гыхъа
фыкыр гъааъа,

нягъаИкьункъуни гIаленче писвалла КIявайкIан.

²⁹ Гыниш нягъаИкьынбишике акъаИна эйхъе,
муъмин инсанаршини дуъаИле мед КIыры гъеле.

³⁰ Ишгъеквани иляккыйн йикI шадаъа,
югни севинджийн къаркъала утIумаъа.

³¹ АИкелнани танкытыхъа кIыры гъелена,
идракнанбишди джаргэй гъаИмаше ихъес.

³² Шавае насыгъаИтбы къабыл' гъидяъа, джус
зиян гъааъа,

тахсырбы къабыл' гъаанкъве аИкел
къазанмишааъа.

³³ Гынишени гичIин идрак хаИр хъааъа,
аслаИгъийвалла гыИрматыле гыхъа воохъе.

Фасил 16

16 ЙикIейдын фыкырбы – инсаные,
манчин вукIлелхъа гъидхырий –
Гынишике.

² Гъарункъе джуна йаИхъ темизба вухъай гыИсаб
гъааъа,

Гынише мед йикIбы ёхламишааъа.

³ Гъу къаджесын ишбы Гынишисхъа хъиле,
йигъын фыкырбыд вукIлелхъа гыхъарасынбы.

⁴ Гынише гъар кар джуну макъсадука идхъы,
нягъаИкьнар баляанани йигъыс ирхъы.

⁵ Такаббыр йикIнанбы Гынише къабляаъа деш,
манбы няхуИб джаб джаза дена аахвас деш.

⁶ Инямыний мугъуИбун бынагъбы илещенбы,
Гынишени гичIиныд баляабы акIанаъа.

⁷ Гыниш инсанни ишбишиле разийрахъей,
манкъун душманарыб Гынише барышмишааъа.

⁸ Муъминыйваликван КIылданан,
нягъаИкьийваликвани хедни къазынджиле югда
водон.

⁹ Инсане вудже джусда йаИхъ сечмиш гъааъа,
амма гъогъарасын сура Гынише гъагва.

¹⁰ Паччагъни мизел аИршеле хъадыйн кал'мабы
эйхъе,

манке къеджен диванбыд аИдалатука эйхъе.

¹¹ Дюзгунун терезюгун вукIул'бы Гынишике
водонбы,

къочIейдын чекийн къаебыд Манкъве
идхъыйнбы водонбы.

¹² НягъаИкьын ишбы паччагъарше къабляа деш,
аИдалатука тахт утIумоохъе.

¹³ Паччагъаршис аИдалатукана миз къабыл'
воохъе,

манбишис хъоркура йишонаъана къабыл' эйхъе.

¹⁴ Паччагъна хъаИл джан алятIас арна
азраилёрна,

каамил инсане манар сакит гъаъас.

¹⁵ Паччагъни ачухни сифатэй ыИмыробна,
манкъуна маргъаИмат юххъанийн гёгъуй водон.

¹⁶ АцIаал' саций КIыняаИгъа сацийле югда водон,
идрак алятIыйд нукIрайле къийматука водон.

¹⁷ Намуснани инсанаршина йаИхъ зулумуке
къырагъыл' воохъена,

йаИххъыл' азмиш дехъенкъвейд джан гывадже.

¹⁸ Теккаббырийвалла баляале гыхъа воохъе,
фалакатылед гыхъа оИгмишхъай эйхъе.

¹⁹ Фагъыраршиква КIыл'валла гъааъа
гудмишхъай,

теккаббырийвалла гъааъанбишиква таланын кар
битIал гъаийле, югда водон.

²⁰ Башда эйхъенкъве хайир алятIас,
Гынишилхъа иням гъааъана бахтиварорна.

²¹ ЙикIен идракнана аИкелнана эйхъе,
хошни гафукад иням гъеххехъе.

²² АИкел инсаныс ыИмырна былахобна,
вугънуцIна джаза манкъуна баИчIарийвалла
вобна.

²³ АИкелин инсаныеКIле лязымын кал'мабы эйгъе,
манкъуни гафылхъад иням гъеххехъе.

²⁴ Хошна гаф петякэйн итодон,
рыИгъыс шадвалла, джанас хъувадкуй водон.

²⁵ Са джура йаИхъ хъобкуба хъинне къоодже,
амма манчин ахыр аИджалысхъа хъайле.

²⁶ Охъанасди къыкни мей иш гъаанкъве,
джус манкъве тавсун гылес деш.

²⁷ Ярамаз зулум ибхъес устадор,
манкъуни гIалена ялав оИртанык' акар.

²⁸ ГыИллекар инсане къалмакъал абачче,
быИгътанче достар джурааъа.

²⁹ Залыме къонши алдамишааъа,
гъамыр писди йаИххъылхъа сакIалааъа.

³⁰ ГыИллейкван нийятнанкъве ул' гивийхаИ,
шавае пишнибы хъичIокарааъа, манкъве
нягъаИкьын ишбы гъааъа.

³¹ Джагваран чIаИр гычIомчIаран таджодон,
хъобкыйни йаИххъын къазандж водон.

³² Сабыр куштюкурни гуджуле къуватука водон,
шавуссейе вудж адхъас ахаИ, шагъарбы

алятIанкъуле гуджука ворна.

³³ Хъытхъалейнче чоп илхъооше,
амма нена джаб гъуИкум Гынишике вобна.

Фасил 17

17 Хъитибкынна гынейна хыІванан динджин хав,
маГъраканани, къалмакъалнани хаале югун водон.
2 АІкІелнана къул до батмиш гъагъани духайна агъа эйхъена,
манкъуни чубишикваб деккике мирасна авхуна девлет битІалаагъана.
3 НукІрайий кыняагъаІ цІайни кураней, йикІ мед Гынишени имтагъанбишиква ёхламишагъан.
4 Писди инсанна фагъым чапаІл аІмалбынани гІалил воохъе,
гъор гъагъанкъвейд фитнакарни джуваббишилхъа кыры гъеле.
5 Шавае фагъыр инджимиш гъагъа, манкъве мана Ирхыйнкъуле аІйибодон гъагъа;
гъащуе мерункъуни дагъамийвалиле шадехъе, мана Гынишени аІзабыке къаттихъанас деш.
6 Невабы эгълибишин таджодон,
духбишда уфтанийвалла декяр вобонбы.
7 Сарсахык' лайикъукан эхтилет идякІуйн хъинне,
доюкани инсаныкид гъоракан эхтилет авакаІа дешин.
8 Рушват гъооленъукІле мана джаду хъинне къоодже,
нени суралхъа сабкылэйб, гыргынанкъаІ хайир водон.
9 МугъуІб тІабал' гъагъанкъве инджимишхъай кІелиханагъан,
йикІей кин гывадженкъве дост акІанагъа.
10 Башда эйхъенкъве ивгъойн тахсир къаблягъан,
вугънуцІус ыхыІхъани ваІшни далыныр башда гъагъа деш.
11 Писда инсан къалмакъални хъигъна ийкар,
манкъуни эксина аІджална маляик къахилес.
12 Путабы алятІуйни сёюка растына хъарий,
джуссе вудж аххъас дяхаІни вугънуцІука растына хъарийле югда водон.
13 Шавае гъаийни югунчис писин хъеле,
манкъуни хааке писин джурахъес деш.
14 Алдабхъунийн гибгъылыый хъинени бендини хъодхуйк' акар,
дявъаІ гивгъалассе сабыр гъеэ.
15 Залымна багъышагъас, бынагъ дешда джазаламышагъас –
къоІйид сана Гынишес хъаІлада водон.
16 ВугънуцІус пулна киса нишисдане?
АІкІел дешхъей идракыйвалла няхуІбне алившес?
17 Достун мугъуІб гъаІмашийн водон,
чоджун ирхъыйд дагъамни йигъысын водон.
18 Башда дехъенкъве хыл' авхъу,

мерункъун бордж хъилес гардана алятІа.
19 Къалмакъал вуккуйкананкъус бынагъ вуккуйкан,
вудже вудж ахты хъагъанкъве аІджал хъойтІал.
20 Гъораквани йикІекІле югун къаджес деш,
гъыІллейквани мизен балейхъа арачче.
21 Шавае вугънуцІи ирхъы, манкъве джус дерд ибхъы,
духайни сарсахийвалилер дек шад дехъе.
22 ЙикІена шадвалла югна дарманобна,
уцІурнани рыІгъын джан хъеххъвагъа.
23 НягъаІкъункъе этикык' авгъанче рушват алябатІа,
махуІдыд аІдалат харабагъа.
24 Илийхъарна ацІаалихъа илякка,
вугънуцІун мед бахыш – дюнйейни гъар суралхъа.
25 АІкІел дешда дих деккисин хаджалат водон,
едисыб гъаІмашийна дердѳбна.
26 Тахсир дешинкъуке джарма алябтІый,
доюканар хъобкубийвалил алла гетуй писда ишобна.
27 Кар ацІанкъве эйгъенчиле аІгътият гъагъа,
аІкІелнана сабырука эйхъе.
28 ВугънуцІина кІитІоркІулуйнкъаІ, идракнанкъус гъыІсаб гъагъа,
гІал' садчийнкъаІ – аІкІелнанкъус.

Фасил 18

18 Джулер алхъа гудмишехъенкъве джус ыккананбы гъагъа,
аІкІелнани маслягъаІтбишилхъад кыры гъеле деш.
2 ВугънуцІус фыкыр гъавъий къаблехъе деш,
амма вудж аІкІелнана хъинне гъагуй къаблехъе.
3 НягъаІкъни инсанука сарчийн гъыІрматыле къагъайгъе,
намус дешинкъука сарчийн русвай гъагъа.
4 Инсанын эйгъен кал'мабы кІоран хъанбы водонбы,
идракын чешмабы гъадахъван дамабы водонбы.
5 АІдалатни оІгийл тахсирнана зулумкар къорамитай,
муъминнар тахсиркар гъаий писда ишобна.
6 ВугънуцІункъуни мизен къалмакъал абачче, гІалиныр вудж гетагъа.
7 ВугънуцІунъуни гафбишей манкъун аІджал водон,
гІал'-миз мед джусда чІенкІобна.
8 Гъийбат гъагъанкъуна гаф шарбат хъинне иттуба хъавайле,
кІораба джанэйхъа ивийшар.
9 Кыгъыл'ба иш къооджена дагъылмыш гъагъана ворна.

10 Гынишен до гуджнана къала вобна:
муьмине маа хаӀм гъааъа, хатаакер гываджена.

11 Катхудайна девлет манкъуна утӀумна къала
вобна,
мана манкъукӀле дагъылмиш дехьен сангар
хьинне къоодже.

12 Теккаббырийвалла аӀджалыле гыхъа
хъавайле,
аслаӀгыйвалла гыӀрматыле гыхъа воохье.

13 Эйгьен къайхьессе гыхъа джаваб хъивуй
аӀкӀел девхъайий наш хъидехъай водон.

14 УтӀумун рыӀгьнана ыкӀарбишди оӀгьдана
хъалесда,
амма рыӀгь бошедахъей, чара няхуӀбне
къавджес?

15 АӀкӀелнанкъуни йикӀен ацӀаал' саъа,
идракнанбишди кӀырбишед ацӀаал' тӀабалыа.

16 Магарышин йаӀхъ темзаяа,
чӀекӀни гъаӀкимаршисхъа вуккэйка.

17 Диваныл' цӀерра гиргъылна къамехье,
къоӀръэсда цӀеррийнкъуни эксина далилбы
адляъа гигъалас мей.

18 Абчийни чопан цӀыцӀавхъайбы
маслягъаӀтылхъа хъавалаяаъа,
гуджнаба сивийхаӀнбыб сана-санкъуке джурааъа.

19 Цимис хъихъана чодж алябтӀас дяхаӀна къала
вобна,
алдабхъуний дарвазабишилни шефтейк акар
вобна.

20 Инсан джуни гафбишди мейвабишин ацӀяъа:
гьиджое мизен къазанмиш гъау, манчиквар
айцӀена.

21 ЫӀмырий аӀджал мизени гъуӀкумей
водон,
шавае манчиква доствалла гъааъа,
манчини мейвабишин дад къаджесын.

22 Шавусей абырнана хъунаще авайкы,
манкъусхъа хазна авайкы,
Гынишенаб маргъаӀмат гябы.

23 Касибе рагъыӀм гъоохъа,
катхуде мед кубутюн джаваб хъеле.

24 Достар хеббананкъве вудже вудж батмиш
гъаъа,
амма чоджуле инямукана достур эйхъена.

Фасил 19

19 Камалука гудмишехъена касиб
гъор гъаъани вугънуцӀуле югна ворна.

2 ДацӀаалин джанани умудбишис хайир гьелен
деш,
телесмиш эйхъенкъунуд къелбы итойтананбы.

3 Инсан аӀкӀел дешвалин йаӀхъыле къагъайгье,
йикӀейнче меб Гынишилхъа хъаӀл гъааъа.

4 Девлетин достар гъеххе гъааъа,
касибийвалин меб достар аваӀанааъа.

5 Гъор гъаъана шагъид джаза дена ахвас
деш,
гъораква нафас алятӀанар саламатра ахвас деш.

6 Хеббананбише доюкани гъаӀкимаршис
ялтахыйвалла гъааъа,
пайбишис хыл' ачухнанкъукар гъащухъейр дост
эйхъе.

7 Чубишисыр касиб хъаӀлара эйхъе,
достар манкъуке лап джаб акъаӀна хъоохье.
Манкъве достар тӀабал' гъааъанкъаӀ, саджар
авайке деш.

8 Шавусе джус югун ыккан, манкъве башдахъай
тӀабал' гъаъа,
идрак гывадженкъве хайир къазанмишаъа.

9 Гъор гъаъана шагъид джаза дена ахвас деш,
гъораква нафас алятӀанар батмишхъесда.

10 ВугънуцӀус дабыквана ыӀмыр деш аваакӀва,
къулэ ханаршилхъа гъуӀкум гъавъийд деш
аваакӀва.

11 АӀкӀелин инсан хъаӀлаке гывадже,
хебвалла мерункъун бынагъбы багъышаъэй
вобна.

12 Паччагъна къзаб асланни мырык' акар,
манкъуна маргъаӀмат меб окӀал'ни шегъик акар.

13 ВугънуцӀина дих деккин уцӀур водон,
алдэйхъванна хъунаще хъян кӀяйкӀанан даха
водон.

14 Хавий девлет деккикена мирасобна,
аӀкӀелнана хъунаще мер Гынишикена пайобна.

15 Кыгъылийвалин кӀорани никӀэйхъа арачче,
сегьленкарийвалин мысвалейхъа кӀерачче.

16 Ивгъойн гывадженкъве джан гывадже,
йаӀхъбы хъидяъана мер батмишехъе.

17 Саилис гьеленкъве Гынишисодон гъеле,
Гынишед манкъус гъеххаликва сакӀалаъан.

18 Гедж гьидяу дих башда гъеъэ,
илекке, мана гъалак гъимаъа.

19 Акъвейхъа сийкӀаланкъус джаза гъивле,
вахтал' тадбир къидевджей, дагъиар пис
хъихъес.

20 НасийгъаӀтбишиле кӀыры гъиле, тербие алетӀе,
вахт хъавалесда идракылхъа гъу гыхъарас.

21 Инсанни йикӀей хедданан фыкырбы эйхъенбы,
амма Гынише ивгъойнбы быкырехъе.

22 Инсанаршини арайл ыӀгътибар къийматука
водон,
касиб фырылдахчийле хошра эйхъе.

23 Инсанар Гынишини гичӀин гудмиш воохье,
манчин ацӀына рагъаӀтра къийсанна.

24 Кыгъыле хъаттейхъа хыл' гъодакке,
амма гӀалыхъа гыхъараъа деш.

25 ГъаӀясызыс джаза гъооле, джегъилер
аӀкӀлейхъа хъавайле,
башда эйхъенкъве мед джукӀле ивгъойнбы
къабыл' гъаъа, вакен дарс эйхъе.

26 Деккини акъвейхъа сийкӀална, ед' къегъейшена,

хаджалатыс, дердес ирхына дихорна.

²⁷ Дих! АІкІел гьоолена гаф къалебчей, ацІаалике къырагъыл' ахвас.

²⁸ Бейкара шагиде аІдалатыле рычханд гъаа, нягъаІкыйвалла намус дешинбишин одхуний водон.

²⁹ ГъаІясызыйвалла гъаанкъус диван, вугънуцІус йыІкь гетасын далар камхъес деш.

Фасил 20

20 Чахыр гъаІясыз кар водон, ичгийн къалмакъал абайле.

ЙаІххыле къагъабкІуйнбы идракылхъа гивийхъар деш.

² Паччагъна къазаб асланни мырык' акар, мана аблявъий ыІмыр гичІик' авхъа хъивуй водон.

³ Алдабхунийле къырагъыл'на шоІгъратей эйхъе,

вугънуцІ мер къадархъун къалмакъалейхъа илекка.

⁴ Цывыл' джига идезуна кыгъыл', хъийшаланкъаІ гыччуд дена ахвас.

⁵ ЙикІес гыранна фыкыр кІорана чаврумобна, аІкІелнанкъуссе мана хъыгъавшес вахаІсда.

⁶ Хеббананбише джо ыІгътибарнанбы ву гъаІрай гъааа,

амма инямукана инсан тІабалъас ихъесдане?

⁷ Муъмин аІйиб дена гудмишехъе, бахтиваробна манкъуна насыл.

⁸ Паччагъ диван гъаас тахтылхъа гюъурийнкъаІ, манкъве, писин къаджы, югунчике ман алягъу джураъан.

⁹ Шавуссе ахаІей эгъес: «Йизди йикІей дешда макар,

йизди бынагъбишике зы темизхъана?»

¹⁰ Алдамишааъан геодкый, алдамишааъан илѐодкый –

къоІйид сана Гынишис хъаІлада водон.

¹¹ КІыл'валике инсан къеджени ишбишике ацІахъе,

темиздаей, дурустдаей манкъун ишбы.

¹² КІыры – сес къийхъен, ул' – ишыгъ къооджена, кІырбыд, улеббыд Гынише идхы.

¹³ Къайсынй ыккыйканхъе, касибийвалла гозетезъэ,

айыхра ыхъаей, ацІесын къык ихъес.

¹⁴ «Харабын малод!» – илещенкъе эйгъе, алищу къырагъылхъа хъихъайнкъаІ, оІгмишехъе гийгъал.

¹⁵ Дюнийел кІынягъаІ, хедда якъут водон, амма аІкІеликван кал'ма эйгъена миз джавагъириле къийматука вобна.

¹⁶ Мерункъус заминна илѐзурункъве, тюлибы заминна хъеле,

махуІдын гиравуд мерункъуни хъунащеке гийхъе.

¹⁷ Гъораква къазанмиш гъаийн гыней иттуда эйхъен,

амма гІале ман гъургъийлхъа сийкІал.

¹⁸ Фыкыр маслягъаІтей арайлхъа хъавайле,

двявъаІ вуккэйканкъаІ, нясийгъаІтылхъа кІыры гыле.

¹⁹ Миз ивийкарааъанкъве сирбыд ачмишаъас, маслягъаІт къоодже – мизекІурука симарачче.

²⁰ Деккилхъа, едилхъа къаргъыш гъаанбы зулматейхъа гябкІуйнкъаІ,

манбишда чирах кІябаххъаІна.

²¹ Писди напсука алябтІуйни мирасын шавус джад хайир гылес деш.

²² Писвалин аІваз хъалъасын ву иммейгъе, Гынишилхъа иням эдхъе, Манкъве гъу гываджесда.

²³ Гъоракван терезюгун къаебы Гынишис хъаІлада эйхъенбы,

алдамиш гъааъан терезюгбыд гъалатІукана ишобна.

²⁴ Инсанын ийкырий Гынише гъагва, махуІдхъей – инсаныкІле джуна йаІхъ няхуІбне вацІавхъес?

²⁵ Фыкыр гыдявъу телесюкда гъаийн кІын', сайид алятІуйн аІгъд инсанысда чІенкІобна.

²⁶ Идракнани паччагъе нягъаІкынбы мыцыс гывлес,

мыгІрабишей манбишиле илгъичІу вара гъаас.

²⁷ Инсанни джанан йаІгъ Гынишена чирахобна, манкъун гъар аІъза ишыгъэй къеджен.

²⁸ Инямыний мугъуІбун паччагъ гывадже, инямукатх утІумааъа.

²⁹ Джаванаршис такъатын ишыгъ гъеле, къаІсинбишис джагварани чІаІрын ярашугъ гъеле.

³⁰ Ярабише, ыІхнабише писинчике юг хъаа,

гетуйн инсанын дамарбы темиз гъаа.

Фасил 21

21 Паччагъын йикІ Гынишени хыле водон, наІвейдын хъян хъинне няхъае ыккан, махъад сакІалаъан.

² Джуни иляккыйква инсан гъаІмаше гъахълыра эйхъе,

амма Гынише йикІбы ъхламишааъа.

³ Гынишис, джуни дойил къурбан гьооленкъуле, дюзгунба, аІдалатука иш къооджена гейр ыккыйканна.

⁴ Такаббырыкван иляккый, оІгмишехъен йикІ нягъаІкынбишин ишыгъ хъинне бынагъобна.

⁵ Ишкар инсанни фыкырбише болвалла гьооле, тентюкийвалин меб – аІгътиядж абляаъа.

6 Гьораква къазанмишавъуна девлет нафасука
къоокана бурку вобна,
аДжалысхъа къадархъуний водон.
7 НягъаІкъынбишди залымийвалин манбы джо
гябТас,
манбишис аІдалатука гивъыр-сугъооций
дийкынийн.
8 Бынагъкарна йаІхъ доламайква воохъена,
аІнгал дешинкъун ишбы дюзгунда эйхы.
9 Хаани дахани вуттул' къалирхъуй,
алдэйхъванни хъунащейква са хаа
гудмишхъайле, югда водон.
10 НягъаІкъункъе зулум тАбал' гъааъа,
дёлеснар манкъус хъийкан деш.
11 ГъаІя дешинкъус джаза гывуйнкъаІ, джегыл
аІкІелейхъа хъарайле,
идракнанкъус насигъаІт гывиле, манкъун ацІаал'
гъалед гъеххехъесын.
12 АІдалатнани ГЫнише нягъаІкъынбишди хаана
фыкыр гъааъа,
манбишилхъа баляа аблявъу джаза
гъооле.
13 ШавукІлейе кумагыс хъоотІална гъаІрай
къидивийхъе, кЫрбы утІумаъа,
манкъунаб кумагыс хъоотІална гъаІрай
шавукІледжаб къавхъес деш.
14 Дюглебни гъаІдиейн хъаІл аваКІанааъа,
этякэйнче гывойни рушватын оІджемишхъайд
акІанаъан.
15 АІдалат муъминни шадвалис,
залымнид гичІис ыккыйкан.
16 Гъашуе аІкІелни йаІххъыле къагъирхъу,
гъабтІуйнбишди оІлкайл уймишхъес.
17 Шадвала вуккананбишис касибийвалла
хъавайлена,
болни суфрайл чахыр илэгъанкъухъаб девлет
воохъена деш.
18 Муъминни мей нягъаІкъна аманатна
аляратІанахъе,
темизинкъуни мейр гьоралай аманатна
аххъаххъанахъе.
19 Гъалгъала абаччени, алдейхъванни
хъунащеква санар гудмишхъайле,
сегърайл гудмишхъай югда водон.
20 Идракнанкъуни хаа къийматукани каран
хазнабы кІыл' хъейдахъенбы деш,
вугънуцІе мед гыргыда дагъылмишаъан.
21 Гъашуе аІдалатнийий инямни хъигъна ийкар,
манкъухъаб югна, темизна, гыІрматукана
ыІмыр вухъес.
22 АІкІелнанкъве игитершина шагъар таІъби
гъааъа,
манбишда умуднана утІумна къалаб дербадер
гъааъа.
23 Шавае миз кІитІёбкІул гываадже,
манкъве вудж баляабишике гываадже.

24 Теккаббырийвалнани, оІгмишехъени инсанын
до гъаІясызын до водон,
гъаІясызыйвалла гъавъуй летти меб гъааъас
вуккуйкан.
25 Кыгъылин дилегбы манкъун аДжал водон,
наъас ву ивгъуей
манкъуни хулеббишис иш гъааъас вуккан деш.
26 Кыгъыл' йигъыле йигъылхъа дилегбы гъеххъа
эйхъе,
муъмине мед хъидийкын рыцІкъ битІалаъа.
27 НягъаІкъынбише гывуна къурбан хъыІвчий
водон,
писди нийятука гывуна къурбан лап джад
хъыІвчий водон.
28 Гьорбы гъаъана шагъад хъикІасда,
шавукІлейе гыргыда къайхъы, манкъуле кЫры-
гяххъан.
29 НягъаІкъункъе джуна теккаббырийвалла
гъаагва,
амма хъоркуна джуни йаІххъын мыІъкамра
айкІан.
30 Идрак, аІкІел, насийгъаІт
ГЫнишени оІгийл гьидджуд дешодон.
31 Сачахарасди йигъыс балкан
гъаІзрааъа,
къамхъай мед ГЫнишике водон.

Фасил 22

22 Югун до девлетиле гыранда водон,
инсанаршин мугъуІб кІынягъаІле,
нукІрайле югда водон.
2 Катхудар, касибыр янашеба илёозар:
къоІйирсана ГЫнише ибхъы.
3 АІкІелнана, баляа къавджу, дюгলেখъена,
джегъилер меб, гыхъа хъигъебчІу, балейхъа
абакІва.
4 АслаГъийвал'нийий ГЫнишени гичІна
натийдже девлет, гыІрмат, ыІмыр вобна.
5 Намус дешинкъуни йаІххъыл' тиканбы,
чІенкІбы эйхъенбы,
джан хъикканна мани йаІххъылхъа ичІес деш.
6 Джаваныс хъобкуна йаІхъ хаІр хъезъэ,
мана къаІсвалейр мани йаІххъыле сакІалас деш.
7 Катхуда касибна агъа эйхъе,
борджнана борджнанкъус къул эйхъе.
8 НягъаІкъийвалла оозанкъве баля хъивийшалас,
манкъуни джазан топпузыд хъыІчІесын.
9 Темизин йикІнана, касибыс къык гъелена
бахтиварорна.
10 Рычхандчий къагъищуей, алдабхъуний
чІаІвхъесын,
хъаІлламишебхъайд, цІыцІавхъайд арайл ахвас
деш.
11 ЙикІена темизийвалла гывааджена гафейр
хошра эйхъе,
паччагъысыр дост эйхъе.

12 Гынише гьаІкыйкьат кьорамышаа, хаине ивгьойнбы мед Манкьве ашкар гьаа.
 13 Кыгыле эйген: «МагьаІллей асланд! Хаанче хьигьичІуйка манчин зы гьоІгьасда».
 14 Мерункьуни хьунащена миз КІорана кьуйобна, Гынишена джаза хьабна манчейхъа кьаихьас.
 15 Агар джегьилни вукІлей серсерийваллахьей, тубаІйквани насийгьаІтука мана аакІанааъас воохье.
 16 Касибар истисмар гьавъу са катхуда эйхьена, катхудабишисыд пайбы гьивуна – кьоІйирсана аІгьтияджейхъа хьавайле.
 17 КІыры-гьиле, идракнанбише эйген кьайхье, йизын насийгьаІтбыд джанейхъа алетІе:
 18 Гьайин эйгенбы йикІей гьиваджес иттуда ихьес,
 гьаІмаше манбы йигьни мизел ихьенбы.
 19 Вахъад гьаІмаше Гынишилхъан иням ихьен, зы кьийна ман валхъа ашкар гьаа.
 20 Зы валхъа хьебцІал' ацІаалин фыкырбы одкІун, маа васхъа маслягьаІтыб, билигид авайкес.
 21 ГьаІкыйкьат эгьесын кал'мабы хаІр хьихье, вал' угъани чІекІынбишисыд хьилесын джаваб ацІахье.
 22 Касиб фагьырор ву соймиш гьимааа, дарвазайсана фугъарайс джаза гьимооле.
 23 ГынишикІле манбишик гьаъанбы кьедже водонбы,
 манбы соймиш гьавъийл алла ыІмырыке гьаъас.
 24 Экіба хъаІл воохьенкьука гьамбаз мехье, джазбейхъа эчІенкьукар йаІххъылхъа хьигьмечІе;
 25 Дешхьей манбишди йаІххъын алгьааІс, гьу джаб вас чІенкІ гивхьес.
 26 Мебынбишди борджбишис замин ихьес телесмиш мехье, мерункьун бордж хьилес аІгьд гьимеле.
 27 Бордж хьилес имкан девхъаей, гьу кьилехъан тюлибыд ыккэйс!
 28 Йиссейна сергьад бадал гьимаааа: манчина кьае баба-дидейрше гивхьу.
 29 Маагьирба иш гьаааана кьаджынане? Манкьве халкьыс деш, паччагьаршис вобна кьуллах гьааа.

Фасил 23

23 Ханука суфрайлхъа гьюъурийнкъаІ, йигьни оІгийлни карахъа фагьымука илекке.
 2 Охьанасынчилхъа иштагьа хедда ыхъаейд, гьу йигьын напс гьивадже.
 3 Манкьуни суфрайлни хорагбишилхъа тІамагь гьимааа,
 манчин алдамиш гьаааанбы.
 4 Девлетни хьигьна гейр кьидмайхьван, даянмиш ихьесда вахт вацІавхье.

5 Са манзилна девлетихъа илякка, кьоодже вудж авху дешоб:
 чис кьаджран хылибы гьау, аливаху аІршелхъа абкІын.
 6 КьыркьытІ' инсанын кар имойхьан, манкьуни суфрайлни хорагбишилхъа тІамагь гьимааа.
 7 Кьеджен, манкьун рыІгь куклакэ водон. ВакІле эгьесын: «Охьне, илэгье», амма манкьун йикІ ваква дешодон.
 8 Одхьунийн тикад гьаляъасын, югун эхтилет гьавагьийда гьаа.
 9 ВугьнуцІукІле гьиджооджад иммейгье, аІкІелнани гафыле манкьве ахъаІна гьаъас.
 10 Йиссейна сергьад бадал гьимаааа, етимаршини экынейхъа имечІе.
 11 АцІахье, манбишихъар гуджнана Тарафдар ворна,
 манбишди шикаятыхъа мана иляккас.
 12 ЙикІ тербиейлхъа сакІалэъэ, ацІаал'ни кал'мабишиле кІыр-геххъе.
 13 Дих тербие дена кьилмарачче, тубаІйква гетуйке хьикІас деш:
 14 гьу мана тубаІйква гетуей, хьикІуйке гьиваджес.
 15 Дих, йигьни йикІей идрак водхьей, йизди йикІеййиб шадвалла вухьес.
 16 Гьу хьоркура йишон гьауей,
 зы гьыргьни аІзаабишиква шадвалла гьаааъас.
 17 Йигьни йикІен ненкеджаб бынагькараршина пахылыйвалла гьимааааджен,
 гьассыре гьаІмаше Гынишни гичІей ихьеджен.
 18 АцІахье, кьийхьийн хъалес, йигьын дилегьы батмиш ихьес деш.
 19 КІыры-гьиле, дих, идракука ихье, хьобкуйни йаІхъылхъа йикІ сакІалэъэ.
 20 Чахыр илэгьанбишиква, чурунука вухьун гьацІааъанбишиква симарачче.
 21 АцІахье, кьынана, вухьунтІай касибехьена, одхьун, илэгьдгьу сустхъана хьицІырни тюлибишей ахвана.
 22 Гьу ирхьыйни деккихъа кІыры-гьиле, едир кьаІс хьийхъайнкъаІ, улеке кьиймейгьа.
 23 ГьаІкыйкьат алище, ман масса гьимеле, идракьид, тербиед, аІкІелиб акІан гьидяу гьивадже.
 24 Муъмин духайна дек гейр шадхьесда, идракнани духейр мана херра шадаъасда.
 25 Вассыре декий ед шадебхьеджен, гьу ирхьыйнбыб гьаІмаше шадвалей вухьеджен!
 26 Дих! Залхъа фыкыр гьивле, зы гьобгьурна йаІхъ вацІавхье.
 27 КьаІгьба кІорана кьубий вобна, мерункьуна хьунаще дарна кегьрыз вобна.
 28 Мана, давла гозет гьаааа, дьугул'хъайни кьачахык' акар,

инсанаршини арайл гьеххе гьааъа хаинар.
²⁹ Шавукаей ман вай-шиван? Шавукаей алдабхъуний, шикаятбы?
 Шавухъадэй дацІан ярабы? Шавунбыйей улеббы эбан гяцІы?
³⁰ Чахыр илэгъас гивъыр сугъдооцанбы, ивийкыр медни чахырбишике дадбы гьаъанбы вобонбы.
³¹ Чахырыхъа илмакка: няхуІдыней манчин чІаІран ранг, няхуІдей ман джамей гываагва, няхуІдей рагъаІтда илэгъа.
³² АцІахъе, гойне ман хоче хьинне ацІайкІванан, гюрзайн хьинне загъаІр гьооле.
³³ Манке мебынбишди едаршихъа иляккасда, вукІлейхъа хъичІодкурийн фыкырбы хъалес.
³⁴ ВакІле гъу дерйагъни йыІкьней къаджес, гамийни диракни вукІлел къайсынна хьинне ацІахъес.
³⁵ Гъу эгъесын: «Зас ыхыІйн, амма ыкІар ацІахъа деш, зы гетуна, гетуйд ацІахъа деш. Зы никІыке айилмишхъайнкъаІ, ненчене илэгъасын чахыр тІабалъас?»

Фасил 24

24 Писди инсанаршина пахылыйвалла гьимааъа, манбишди ненкъук'джар акар ихъес мийкан.
² ЙыІкьын нягъаІкыйвал'бы манбишди вукІлей водонбы, мизеныб шавус вухъаейб баяа гьаІзирааъа.
³ Идракука хав аляъан, ацІааликва ман уТІумехъен.
⁴ Гозяр аІкІеликва гьар джура къийматукани батІрайни карбишиква гяцІяъа.
⁵ Идракнана гуджука эйхъена; шавухъаей аІкІел, манкъве такъат гьеххаъан.
⁶ ДявъаІ вуккэйканкъаІ, маслягъаІтбишиле кІыры-гъиле: шавухъабей хебба маслягъаІтчейр, мана къамехъена.
⁷ ВугънуцІни хылехъа идрак гьийхъаран деш, шагъарни дарвазабишисана джамаъаІт садыйнкъаІ, манкъуссе гІалид аахъас аІхаІс деш.
⁸ НягъаІкыйвалла гьаІзирааъанкъукІле фитнакар ву эйгъен.
⁹ ВугънуцІун аІмалбы бынагъобна, гьаІясызыр инсанаршис хъаІлана ворна.
¹⁰ Дагъамни йигъыл' йаІгъ акІанауна, такъатыке касибна ворна.
¹¹ АІджалыс вуккэйканбы къаттивхъанэйъэ, гьабтІас гичІнанбыб гываадже?
¹² Гъу эгъесын: «Манчике шас хабар дешдий!» Амма йикІбы ёхламиш ГьаъанкъукІле къеджен,

йигъни ыІмырни КъаравуликІле гыргыда ацІан: Манкъве гьарункъус къаджийни ишбишис аваакІуна пай хъивлес.
¹³ Йизда дих, итв охъне, ман югда эйхъен; иттунни гынейн иттун дад йигъни бугъазей ахвас.
¹⁴ АцІахъе, идракыд йигъни рыІгъыс махуІд иттуда ихъес, агар васхъа идрак авайкыхъей, вахъад къийхъийн водон.
¹⁵ Эй рычхандчий, муъминни хаас дюглебна къаравулийвалла гьимааъа, мани хаа воохъенбы талан гьимааъа.
¹⁶ Муъмин инсан йигІни йаІхъей гьыгъаІккарасда, мер сугъоцасда, нягъаІкьна сачархырыкьва, балейхъа гихъас.
¹⁷ Йигъна душман хъиккёркІулууна шадвалла гьимааъа, хъачархырыйнаб шадвалла йикІеква гьимааъа.
¹⁸ Дешхъей ГынишикІле къаджес, гьамыд писинчис гьыІсаб гьаъас, йигъни душманыле Джуна хъаІлыб алябтІас.
¹⁹ Зулумкараршилхъа хъаІл гьимааъа, нягъаІкьынбишдаб пахылыйвалла гьимааъа.
²⁰ Наъас ву ивгъуей – писинчихъад къийхъийн дешин, нягъаІкьынбишда чирахыб кІябхъаІсда.
²¹ Гынишена гичІ гьезъэ, дих, паччагънаб гичІ гьезъэ, хаинаршике акъаІна хъихъе.
²² Наъас ву ивгъуей – манбишилхъа баяа хабар дена хъавайлена, няхуІбни балейхъа Гынишейий паччагъе гьабкІваъас вухъай манбишикІле ацІахъес деш.
²³ Гъайняа – идракнанбишин медын ивгъойнбы. Диваныл' тарафкарыйвалла гъавъуй писин кародон,
²⁴ шавае писинкъукІле югна ву эйгъе, манкъулхъа миллетбише лаІгънат къихеле, насылбишер къегъещена.
²⁵ Амма нягъаІкьынбишис джаза гьооленбишис баракалла, манбишилхъа маргъаІмат гьвалес.
²⁶ Хъодкуйн джаваб кІухъик гьаийни убайк' акар.
²⁷ Ціебба магъаІлла абырейхъа абче, йигъни джигайна, экнана иш къавдже, гойне васын хав алеъэ.
²⁸ Къоншийни гьаІкІей нягъаІкьна шагъадыйвалла гьимааъа, йигъни гІале гьор мехъеджен.
²⁹ Иммейгъе: «Манкъве зак' гьаийн зынад манкъук' гьаъасын, манкъве къаджийни ишбишин аІваз хъалъасын!»
³⁰ Са зарбас зы кыгъыл'ни мул'куни,

башда дехъени эйсийни тЫмылени багъни
яныйлений алгъааІ,
31 махуІд къаджы: гъар сура зазаан басмышау,
гыргынанкъаІ ала аляды,
гъихъийаллан къаейн баругуд айидхъу.
32 Манчихъа зы югра иляккы, фыкыр гъавъу,
къаджийнчике ыІбрат алятІу:
33 сабара узанмишхъа къайсынэй, сабара мург
гъаъэй,
сабара хулеббы садчу гюъурей –
34 валхъа къачагъ хьинне касибийвалла,
къулдур хьинне аІгътиядж хъавалес.

Фасил 25

25 Гъайинбы Сулейманын караматнан
ивгъойнбы водонбы,
Ягъудийни паччагъ Хизкиейни инсанарше са
джигэйхъа сау,
одкІун гываджуйнбы.
2 Сир гываджуна ГЫнишис шоІгъратука ворна;
сир ашкар гъаъана паччагъыр шоІгъратука
ворна.
3 АІршена ахтывалла, чІиена кІоралла,
паччагъын йикІ ацІахъес эйгъен деш.
4 НукІрайке аликкыйбы акІанеъэ, –
устадни хыленче джам хъигъивчІес.
5 Паччагъыке нягъаІкъна джураийнкъаІ, –
аІдалатнана тахт уТумувхъес.
6 Паччагъни оІгийл уфтанийвалла гымааъа,
манкъус дѐлесинбишди джаргэй илмойзар.
7 ВакІле ивгъуей: «Агъалла илгъичІе» югда ихъес,
амма са доюканкъуни оІгийл гъу даахъа гяуй
писда ихъес.
8 Къаджийнбы диванылхъа гъаищес телесмиш
мехъе,
гойне къонше вас наш хъауей, гъу гьиджоне
гъаъас?
9 Йигъни ишин диван къоншийква гъеъэ,
мерункъун сир ачмиш гымааъа.
10 Йишон гъауей, къайхъыйнбише гъуджар
тахсиркар гъаъас,
манке гъу гыІрматыле къаихъас.
11 Вахтал' ивгъойн кал'мабы,
нукІрани къабейни кІынягъаІни эчершик акар.
12 КІыры-гяхъанкъус идракнанкъуна туІгъмат
кІынягъаІна гыргыр,
кІынягъаІна боюнбах вобна.
13 Бичинни вахтал' йизна серинийвалла няхуІбей,
ыІгътибарнана элчийр манкъуни сагъибыс
махуІр ворна, шадвалла абайле.
14 Дешди пешкашбишда къаІрана гаф гъааъана,
гѐгъуй дешди гымыл'бишикий мыцък' акар.
15 Сабырын гъуІкмударыр инямылхъа хъаляъа,
иттунни гафын баркІуб эрмишааъа.
16 Итв авайкыей, ацІесын мейн охъне,
гъеххеда одхъунийн гъаляъасын.

17 Достусхъа экІра-экІра гымайкаІан,
дешхъей мана вале ацІесда, – къаджес
ыккыйканас деш.
18 Къоншийс гъораква шагъадийвалла гъавъуна,
топпузик, турук', экІни охук' акар.
19 Дагъамни йигъыл' иням дешинкъуке кумаг
гозет гъайи,
хъыІчийни силийкени, кІаани къеликени
хайирык' акар.
20 УцІурнанкъус маІгънийбы гъауй мыкІани
йигъыл' тюлюбы хъаккищийк,
содайлхъа сирка кІаийк акар.
21 Йигъна душман мыссырахъей, охъанасын
гыле,
хъян ыкканхъей, илѐгъасын хъян гыле:
22 махуІб манкъуни вукІлелхъа гъу коз' сааъа,
аІвазна вас ГЫнише пай гывлес.
23 Алгъанчени мыцын шахъайкван гѐгъуйбы
адайле,
быІгътан гъаъани инсанни мизен меб хъаІлакван
иляакый гъеххаъа.
24 Хаани дахани вуттул' къалирхъуй,
алдэйхъванни хъунащейква са хаа
гудмишхъайле, югда водон.
25 Хьинехъа сустхъайни йикІес серынын хъян
няхуІдэй,
акъаІнани оІлкайле хъабна шадна хабарыб
махуІбобна.
26 НягъаІкъни инсанни оІгийл гичІин
титрамишаъана муъмин,
алибкъылни былахык, хъыІвчийни чешмайк'
акар.
27 АцІыйле гъеххен итв одхъуний,
нейид джус таІърыф гъеххъий югун дешодон.
28 Напс гываджес дяхаІна инсан,
дагъылмишавъийни гъаІсар дешди шагъарык'
акар.

Фасил 26

26 КъыІлис йиз, бичиныс гѐгъуйбы
идьякІуйнбы хьинне,
вугънуцІусыб гыІрмат аваакІва дешда.
2 ШитІ иняхъа-шахъа илѐохана хьинне,
бебечулин хъабы абкІыний хьинне,
нягъаІкъын къаргъышыд кІелидхын
ал'гъааІасын.
3 ЧуІмк' балканык', салбан аІмалейк';
далыд вугънуцІни далбишик аваакІва.
4 ВугънуцІус вугънуцІын джаваб хъимеле,
дешхъей гъунар манкъук' акар ихъес.
5 ВугънуцІус джаваб вугънуцІда хъиле,
манкъукІле вудж идракнана хьинне
къимеджеджен.
6 Шавае джун ишбы вугънуцІулхъа тапширмиш
гъаъа,
манкъве джун къелбы гядхы уцІур цІыцІааъа.

⁷ КІаанкъуни къелбишин итойтуний хьинне,
мисалбыд вугънуцІни гІале итойтананбы.

⁸ ВугънуцІ таҕрыфламишаи

сапІандэйхъа

гивхъыйни къаеик акар.

⁹ ПІиянна тиканни колек атІиркъыний,
вугънуцІе мисалбы алляий са водон.

¹⁰ ВугънуцІарий гьар хъызаххына ишилхъа
алябатІана

йай-охука къаджы къаджына яраламиш
гъаъанкъук' акар.

¹¹ НяхуІбей хваа чини гъалявъийлхъа сивийкІал,
махуІр вугънуцІур джуні сарсахыйвалил
илёйзар.

¹² ВакІле вудже вудж идракнана гыІсаб гъаъана
къаджынане?

Манкъуле гъеххеда вугънуцІуке хайир водон.

¹³ Кыгыле эйгъен: «ЙаІхъей асланод,
кучебишейд кар тІабаляъа пелгъангод ийкар!»

¹⁴ Рызайл акка ийкаран хьинне,
кыгылир тюлей гьар суралхъа
иккийкІал.

¹⁵ Кыгыле хъаттейлхъа хыл' гьодакке,
амма гІаляхъа гъийхъараъа деш.

¹⁶ КыгыликІле вудж, йигІни аІкІеликва йишон
гъаъанбишиле,
идракука къедже.

¹⁷ Мерункъуни къалмакъалэйхъа аликкый,
кІырбишике хваан цІыцІавъий са водон.

¹⁸ АІджал ыккэйкан
цІайыкван охбы айгъена бачІаІрий,

¹⁹ къонши алдамиш гъау,
гойне «зы зарафатний гъау» ву эйгъена акаранбы
вобонбы.

²⁰ Осбы къатІуйнбы, цІайид кІядхъыІйн,
гъийбат гъаъана дешда, къалмакъалыб дешда.

²¹ Козеке – къуІмаалла, осбышике – цІа,
гъийбатнанкъуни гафыке – къалмакъал.

²² Гъийбат гъаъанкъуна гаф шарбат хьинне
иттуба хъавайле,
кІораба джанэйхъа ивийшар.

²³ НукІранын хъян гъивойн сахсийн кІада
няхуІдей, махуІбыб къапни йикІеквана иттуна миз
вобна.

²⁴ Югун деккананкъуна миз иттуба воохъена,
амма йикІей гыІллебы ийкараъа.

²⁵ Манкъуни къуІвнани сеселхъа иням гымаъа,
йикІей йигІыбле загъаІробна
ивийкарааъа.

²⁶ Нифрат алдамиш гъаийква дьугул'
гъауейд,

инсанаршини оІгийл манкъуна залымийвалла
ашкарувхъесда.

²⁷ Шавае къуй илвийкІвар, махъа вудж къаихъас,
шавае къае хъоъоокка, манчик авхъар вудж
гихъас.

²⁸ ГьоралайкІле вудже гъалакавъийнбы къавджес
вуккуйкананбы деш,

гьораквани къуІвнани мизен баля гъаІзрааъа.

Фасил 27

27 Къийхъийни йигъыква оІгмиш мехъе,
манчин гъиджо адлес ыхъай вакІле ацІа
дешин.

² Гъассыре гъу мерункъве оІгмиш гъеъэдже, гъу
деш;

йигъни мизен деш, мерункъуни мизен.

³ Къае йыІкъба воохъена, къумуб сюбукба
дешобна,

амма вугънуцІун гъаийбы манчилед йыІкъда
эйхъенбы.

⁴ ХъаІлыхъаб раІгъым дешда, гыІрсыхъад –
сабыр;

пахылыивални оІгийл гъащу илэйзаре?

⁵ Ашкарда аІйиб эйгъена,
кІитІоркІулни достуле югна ворна.

⁶ Ыккананкъве темизни йикІеква яра гъаъа,
душмане мед акъватІайваликва уба гъаъа.

⁷ АцІыйнкъве иттван гынейбыд гёкъаІ,
мыссынкъус къапІыныд иттуда хъайле.

⁸ Ватан къаледчу аливахуйни нахчирик' акар.
акваа къаледчу аливахуйни нахчирик' акар.

⁹ БатІрайни этран, вардукани гечуйн йикІес
леззет гъелен хьинне,

джанейнчени достуни маслягъаІтыныр инсан
шадаъана.

¹⁰ Гъам йигъын, гъамыб деккин достар кІел-
гымивийхан,

дарейхъа гирхъуйнкъаІ, чоджусхъа гымайкІан:
акъаІнани чоджуле кІанена къонши югна.

¹¹ Идракука ихъе, дих, йизын йикІыд шадэъэ,
манке зассе заква писба воохъенбишис джаваб
хъилес ахаІсын.

¹² АІкІелнана, баля къавджу, дюглехъена,
джегъилер меб, гыхъа хъигъебчІу, балейхъа
абакІва.

¹³ Мерункъус заминна илёзурийнкъве, тюлибы
заминна хъеле,

махуІдын гиравуд мерункъуни хъунащеке гийхъе.

¹⁴ СуІпука ахтыба къоншийс салам гъивой
абыр денани къаргъышыква барабарда эйхъе.

¹⁵ Къалмакъал абаччена хъунаще
гымыл'нани йигъыл' гёгъани гёгъийк
акар.

¹⁶ Мыц авхъас дёохъена хьинне,
зейтунын кыыш хъахъа аххъас дехъен хьинне,
манар уймишейъас ейхъе деш.

¹⁷ Йиван йива экІаъан,
инсан мебни инсанарше экІаъана.

¹⁸ Инджил кІябкІырийнкъве, манчина мейваб
оохъан,

джуни агъайс къуллукъ гъааъанкъве гыІрмат къазанмишааъа.

¹⁹ Хъиней инсанын акъва няхуІдей къедже, инсанни йикІеныр мана махуІр гъагва.

²⁰ АІджалыхъадыгъ гъабТуйнбишди горханахъад авцІуй дешин хъинне, инсанни улеббихъадыд авцІуй дешин.

²¹ НукІрайий кІыняагъаІ цІайни кураней ацІахъе, инсан мер – мебынбишди эйгъени эхтилетиква.

²² Шалтук дингэй гёотуйнкъаІ, капак адкІын, биринз воохъе, бачІаІрийвалла гымаа гёотуейб бачІаІрийвалин капак джураъас ахаІс деш.

²³ Сюринейн вакъаІбы сайыква ацІахъе, нехирбишдир балейн эхве.

²⁴ АцІахъе: вар-девет гъаІмашийс аахван деш, таджыд гъаІмаше деш деккиле духайлхъа илгъечІен.

²⁵ ОкІ хъоохъуна, манчихъаб хъигъна цІебна чуІвана аляале, сувабишей марджбишил окІбы гёхуйнбы;

²⁶ ургубы – вас тюлибишис, чепичер – чолуке гъаІкІ хъивлес,

²⁷ цІеъбы – вас, йигъни хизаныс хеббанана итхъунус няк гывлес, хизаныб, къаравашарыб авцІу вухъес.

Фасил 28

28 НягъаІкъна, хъигъна гегъехъана дехъаейр, гыху айкІанна,

гъаІкІена мер сабырука аслан хъинне илэйзарна.

² ОІлкайл восстание вухъайнкъаІ, гъаІкимар гейб хъоохъе,

идракнана, иш вацІана гъаІким ыхъайнкъаІ, оІлка саламатда гываджес эйхъен.

³ Касибаршик зулум гъааъана гъаІким экынбы гьодгъул ыккэйкани, къытІвалла оокани шахъа гёгъуйк' акар.

⁴ Къанунбы кІелитхынийнбише нягъаІкъынбы оІгмишааъа, амма къанун гывадженбише манбишиква мубаризе вуккэйква.

⁵ Залым инсанаршикІле адалат гьиджо ыхъай дешин ацІа,

Гыниш тІабал' гъаъанбишикІле мед адалат гьиджо ыхъай югда ацІан.

⁶ Камалука гудмишехъена касиб, гьор гъаъани катхудаиле югна ворна.

⁷ АІкІелнани духе къанунбы гывадженбы, гьарамзадабишиква сарчийнкъве дек хаджалатэйхъа арачче.

⁸ Хедданани гиравука ростовщике савъуна девлет

са йигъыл' касибаршини балей ахванкъус аахвас.

⁹ Шавусей къанунун эйгъен къайхъес деккан, манкъун дуъаІбыд хыртІынбы водонбы.

¹⁰ Шавае намусукан инсанар зулумни йаІххъылхъа цІыцІааъа,

вудже алибкІурни къуейхъа мана вудж къаихъас, муъмин инсанаршис меб маргъаІматукана ирс аахвас.

¹¹ Катхудеэ вудж идракнана гыІсабаъа, амма аІкІелнани касибе манкъун йикІ няхуІдын ыхъай ашкар гъаъа.

¹² Муъминаршини шадвалин гыргынбы шадааъа, нягъаІкъынбы ахты хъебхъайнкъаІ, инсанар дьугул' воохъе.

¹³ Джун бынагъбы дьугул' гъаийнкъве хайир алятІас деш, гардана алятІу, хыл' алятІуна джазаке къаттихъанас.

¹⁴ ГъаІмаше Гынишиле гичІ гъааъана бахтиварорна, залымын йикІнана мер балейхъа гихъас.

¹⁵ НягъаІкъна гьуІкумдар фагъыаршини мей гъаІрай гъааъани асланык', мыр гъааъани сёйик акар.

¹⁶ ГьуІкумдар гымаеи аІкІел дена, гьаманимаад вергибы гъеххехъе, гьарамни къазынджыс нифрат гъаъани гьуІкумдарна ыІмыр хылийба вухъес.

¹⁷ Гъашуей эб кІявъийн гяцІы, нюкнейхъа къаихъас мей бейкарра ийкыреджен, шаваджаб манкъус манзил гьимооледжен.

¹⁸ Гьалалра гудмишехъена гьалакхъес деш, хъичІодкурни йаІхъбишил ийкарна хабар дена гьалакхъесда.

¹⁹ Гъашуе джуни торпахыл' ишлемиш эйхъе, манкъухъад гъаІмаше одхъанан къык ихъес, къаІрани ниятбишди хъигъна ийкарна охъанасын дена ахвас.

²⁰ Инямнана инсан хебни баракайква эйхъена, экІра катхуда ихъес ыкканна джаза дена деш ахвана.

²¹ Тарафкарийвалла югна иш дешобна, са лухма гынейни мей инсане бынагъ алябатІа.

²² ТІамаІъкар катхуда ихъес телесмиш эйхъе, амма хъигъна касибийвалла хъавалес вухъай ацІа дешин.

²³ ВакІле баракаллагъ ву батІрайни инсанар алдамиш гъааъани гафбишил алла деш, гъагвани тахсирбишил алла эгъес.

²⁴ «Манчей бынагъ дешда» ву ивгъу, декий ед соймиш гъаъана къаахаршина гьанбаз ворна.

²⁵ ТІамаІъкар инсане къалмакъал абачче, Гынишилхъа гуянмиш эйхъена болвалей гудмишехъе.

²⁶ Тек са джулхъа иням гъаъана вугънуцІорна, гъаІкъийкъатни йаІххъын ийкарна саламатра ахва.

²⁷ Касибука битІал гъаъанкъукІле камвалла вацІоохъена деш,
улеббы гядаханкъве мед джулхъа къаргъышбы гьеххаъа.

²⁸ НягъаІкъынбы ахты хъебхъайнкъаІ, инсанар дюгулѳохъе,
манбы гъалакебхъайнкъаІ, муъминар гьеххоохъе.

Фасил 29

29 Нукъсанбы къайхы оІджелхъа эхъана,
хабар дена гъаІмашийс батмишхъесда.

² Муъминар гуджейнанкъаІ, халкъ шадехъен,
нягъаІкъна гьуІкумдарнанкъаІ, халкъ вай-шиваней эйхъе.

³ Идрак ыккананкъве дек шадаъа,
къаІгъбабишиква ашна ыхъайнкъве къазанмишаийн хыленче къекка.

⁴ Паччагъе оІлка аІдалатука утІумаъа,
рушваткарарше мед ман дагъылмишаъан.

⁵ Къонши иттуни мизеква алдамишаъанкъве,
мана ийкарни къелбишис тородон адачче.

⁶ Намус дешинкъуна бынагъ джусда чІенкІобна,
хъоркуна мер гейр шадехъена.

⁷ Хъоркункъве аІдалатука касиб къорамишаъий йикІей гываадже,
нягъаІкъункъус меб вацІавхъес вуккийкан деш.

⁸ ГъаІясызе шагъар къалмакъалэй абачче,
идракнанбише меб гъыІрс аваКІанааъа.

⁹ Идракнанкъве вугънуцІука диваныл' гъыІдджат ыккэйканкъаІ,
вугънуцІна чешмишхъа лагъ адачче,

сабынбишед ахъаІнабы гъаъа.

¹⁰ Эб кІяаъанбише муъмин инсаныле нифрат гъаъа,
темизнар гъалакаъас ыккыйкан.

¹¹ ВугънуцІункъве джуні гъыІрсыс майдан гъеле,
идракнанкъве сабырука вудже вудж хыле гываадже.

¹² ГьуІкумдаре гъорбишилхъа кІыры-гъелехъей,
манкъус къуллукъ гъааъанбыб нягъаІкъынбишилхъа савКІалас.

¹³ Касибыхъадий истисмарчийхъад акаран джигабы водонбы:

къоІнкъунисана улеббисин ишыгъ ГІынишике водон.

¹⁴ Паччагъе касибаршис диван аІдалатука гъаахъей,
манкъуна тахт асырба асырна саламатба аахвас.

¹⁵ ТуІбайнийий алихъараийн аКІел гъооле,
джулед алхъа къаледчийн кул'фат мед едисда русвайвалла вобна.

¹⁶ НягъаІкъынбы гуджнанани джигэй, бынагъыб гуджнаба воохъена,

амма муъминаршикІле манбишин гъалакебхъай къаджесын.

¹⁷ Духайс тербие гыле, манке гъунар динджира ихъес,

манкъуке вас йикІена шадвалла вухъес.

¹⁸ ГІынишике идаагаршилхъа васибы хъидадыйнкъаІ,

халкъыд йаІххъыле къегъехъа,

къанун гываадженбы меб бахтиварар вобонбы.

¹⁹ Къулул тек са мизеква тербие гылес эйхъен деш,

башда ыхъаейр, кІыры-гылес деш.

²⁰ ВакІле мизес экІна инсан къаджынане?

Манкъуле гьеххеда вугънуцІуке хайир водон.

²¹ КІыл'валике къул назбишиква

хаІр хъайин хайир гъелен деш.

²² ГъыІрснанкъве къалмакъал абачче,

тютюнкъве писвал'бы гьеххаъа.

²³ Теккаббырийвалин инсан алчахаъа,

динджинкъве джус гъыІрмат гьеххааъа.

²⁴ Сихнарийна гъанбаз вудж джуна душманорна:
манкъукІле сихнарийлхъа гъаъан къаргъышбы къийхъенбы,

амма диваныл' ацІан эйгъе деш.

²⁵ Инсаныле хъаІйкъананкъве вудже вудж торейхъа арачче,

ГІынишилхъа инямнана мер архайнра эйхъе.

²⁶ Хеббананбише гьуІкумдарна маргъаІмат тІабал' гъааъа,

амма инсанылхъана маргъаІмат ГІынише къихооле.

²⁷ Гъорбы гъаъана муъмин инсанаршис хъаІлара,
нягъаІкъынбишис муъмин инсанар хъаІлаба.

Фасил 30

30 Массайтаршени насылакени Якейни дех Агурун ивгъойнбы.

Ини адаме ИтиэликІле, ИтиэликІлейий УхалыкІле иняхуІд ивгъу:

² «ГъаІкІеба гыргынбишиле захъаб аКІел кІыл'ба вобна,

инсанаршина идракыб захъаб дешда,

³ идрак зас хаІр хъихъа деш,

Илягъийни ацІааликеб хабар дешда.

⁴ АІршелхъа илхъичІу, гичІуна гъащуне?

Шаване мыц хъахъа гывааджу?

Тюлибишиква дерйагъ гыбкІырна гъащуне?

Шаване дюнйейни гъар суран сергъадбы гидхъы?

Гъиджон Манкъун до?

Манкъуни духайн до гъиджон?

Элбет, вакІле ацІан?

⁵ ГІынишени гыргыни ивгъойнчихъад аІнгал дешин, темизда водонбы;

Мана Манкъулхъа иням гъаъанбишис сангар водон.

6 Манкъуни ивгьойнчилхъа гьидджуд гьеххе гьимаъа,
 дешхъей – гъу гьеххайнбы ашкар гъаъас,
 гьыргынбишикІле йигъын гьорбы ацІахъес.
 7 Я Гыниш! Ваке къоІдле кар гьедхъа,
 захъаб гьимаана ыІмыр вобхъей, манбы заке
 къыймиш гьимаъа:
 8 КъаІран, сайид гьоран кал’ма заке акъаІна
 хъеъэ,
 зы касибыр, катхудар гьимаъа,
 зас гёохъани гынейна пай гёобку гьивле;
 9 гьеххени девлетин азмыш гъау Гыниш гъащуне
 ву иттегъес,
 нейир водун хылеле адкІын касибхъайнкъаІ,
 сихбы гъаъа гиргъыл, йизди Гынишин до пич
 гьидяъас.
 10 Агъайни оІгийл къулулхъа быІгътан гьимаъа,
 дешхъей манкъве гъайин къаргъыш валхъа
 хъалес.
 11 Деккилхъа къаргъыш гъаъанар эйхъена,
 едир хъидийкын алхыш гьидяъанар эйхъена.
 12 Пагърат гьидявъу, наджасике темиз девхъа,
 джо темизинбы ву эйгъенбыб вобонбы.
 13 Ахтывалейнче дагъахъа иляаканбыб вобонбы,
 теккаббырыква иляакасы мей улеббы
 сугъоцаъанбыб вобонбы.
 14 Силибы къылынджик акаранбы,
 ченебы кіассабни чіикайк’ акаранбы,
 инсанаршини арайл касибар оохъанасынбы,
 дюнейеле фагъыра таргъааъас вуккананбыб
 вобонбы.
 15 Залийхъар къоІре йишорна,
 „Хъале! Хъале!“ ву гъаІрай гъааъа.
 Хъебылле кародон ненкеджад идяйцІен,
 ёкъудъэсди караньд „ЧІаІв!“ ву эйгъен деш:
 16 ГъабтІуйнбишин дюние, кул’фат дехъена
 вухъун,
 няхуІб джаб хынекеб идяйцІена някъв,
 ненке джад чІаІв ву иттейгъен цІа!
 17 Гъащуре деккихъа писди улесва илякка,
 едир нишис джар гыІсаб гьидейгъа,
 дерабишейни хъаІнарше манкъун улеббы
 хъыгъаъас,
 къаджираршер мана гёдас.
 18 Хъебни каран зы таъаІджубейхъа арачче,
 ёкъудъэсын карыд зас башда эйхъе деш:
 19 аІршел лыІкъна йаІхъ, ганзыл’ хочена йаІхъ,
 дерйагъни йыІкъней гамийна йаІхъ, адамийна
 ичийсхъана йаІхъ.
 20 КъаІгъбайнаб йаІхъ иняхуІбна вобна:
 ойхъанан, пІызар темиз гъаъанбы, гоине эйгъен:
 „Зы гьидджуд писин гъау деш“.
 21 Хъебни каран дюнейел зелзелебы адляъа,
 ёкъудъэсинчис таб гъаъас ахаІ деш:
 22 Паччагъ ыхъайни къулуке,
 гозет гьидяъа катхуда ыхъайни вугънуцІуке,

23 адамиис гьаркІынни аІйибнани хъунащеке,
 ханымни джигайлхъа илгъийчІийни
 къаравашике.
 24 Дюнейел ёкъуйре хурун игитейр вобонбы,
 амма манбы аІкІелнанбишилеб аІкІелнанбы
 вобонбы:
 25 зют’харайбы – кІыл’ба гуджнан джамаъаІт,
 сенийн маъаІш къыІл’на къедже;
 26 гандзбишин къыІебы – кІыл’да такъатнан
 джамаъаІт,
 чисын хайбы мед гандзбишди йыІкъней аляъа;
 27 цІиттяршихъар паччагъ дешда,
 амма санад джаргайква илейдаха;
 28 баІник – патаІхъбишиква итІийкъан,
 амма ханни сарайбишейд эйхъен.
 29 Хъебынкъухъаб – батІрайна къаркъала,
 ёкъуръэсынкъухъад – миджагын ийкырий:
 30 асланын, шейбишди паччагъын,
 нишис джаб йаІхъ къалебачче деш,
 31 вукІлелна дадал, къына, къошнани гьийрна
 паччагъ.
 32 Агар вугънуцІыйвалин гъуджар гъу ахты
 хъаухъей,
 нягъаІкъынбы фыкырей водхъей,
 къонекиква гІал’ садче,
 33 наъасву ивгъуей: няк гьобтулуйнкъаІ, хынял
 эйхъе;
 хъушус ыхыІйнкъаІ, эб воохъе;
 хъаІл гыІрсейхъа хъабыйнкъаІ, дявъаІ воохъе».

Фасил 31

31 Масаитаршини паччагъ Лемуэлис еде хаІр
 хъайин джуваббы.
 2 Гьиджон зы вакІле эгъес, йизда дих?
 Йизди заррайке ирхына дихвуне?
 Йизди незирука, зияратбишилхъа къайсырыкьва
 гьивуна дихвуне?
 3 Йигъна гудж едаршис гьимооле,
 йигъын йаІхъбыд паччагъар гъалак гъааъани
 едаршисхъа хъимеле.
 4 Паччагъаршик деш, Лемуэл, чыхыр илѐдгъий
 паччагъаршик деш аваКІва,
 ичгийлхъаб уймушебхъай гьуІкмудараршик деш
 аваКІва.
 5 ИлѐдгъуйнкъаІ, къайда-къанунбы кІелийхан,
 гъарыб-гъурбатыд аІдалатыке ихъаъа.
 6 Ичги гъалак эйхъенкъус гьиле,
 чыхырыд – йикІей уцІурнанкъус.
 7 Илѐдгъу касибийвалла кІел-гъивийхан,
 джуна уцІур кІел-хъавалес деш.
 8 Йишон гъаъас дяхаІнкъул’ алла йишонеъэ,
 гъарыб-гъурбатын гьукъукъбы гозетеъэ.
 9 АІдалат къорамыш гъайини гъаІкІей йишон
 гъеъэ,
 фагъыр-фугъарайна метлеб быкырейгъэ.
 10 Хайирхагъ хъунаще няхуІрне тІабал’ гъейгъас?

Мана якъутулер гыранра ворна.

¹¹ Адамийн йикІ манкъыле архайнда эйхье,
манкъыква хайир авайке, баракат гьехоохье.

¹² Манкъе манкъус, хъаІл деш, шадвалла гьооле,
мана шадваллаб ыІмырни гьар йигьыл' воохье.

¹³ Хъайнаб, казнаб, ненаджаб иш
манкъыни хулеббишикіле югба ваџа.

¹⁴ Мана алверни гамбишик акар,
акъаІнанчен рыџкь къабыл' гьаџа.

¹⁵ СуІпыс къелилхъа сигъейџа,
адамийс, кул'фатбишис мичІейдын итхун гьаџа,
къаравашарше къавджесда иш гьаІзраџа.

¹⁶ Джигайхъа илейка, гойнед илеще,
заІгьматука къазанмишаџу, тІымлен багъ

адачче.

¹⁷ ЙикъаІнука утІумда йыІкь айтІыл эйхье,
хылеббишихъаб манкъыни хебна гудж воохье.

¹⁸ Къедже, алвер югда вод ал'гъааІ,
манкъына чирагъыб суІпыс мей гёбхъан воохье.

¹⁹ Хулеббыд манкъын ангазылхъа

џІыџахье,

манкъыни тІубаршед тІыбычІ аликіараџа.

²⁰ Гъарыб-гъурбатыс хыл' ачухда эйхье,
фагъыаршисыд хедын кумаг гьаџа.

²¹ Йиз гёгъуйке хизаныс гичІ дешда,
хизаныхъад къуІман чІаІран тюлибы водонбы.

²² Джесыд йидже хъайин тюлибы ийхъва,
казын чІаІран донбы аляџа.

²³ Шагъарни дарвазабишисана манкъына адамий
аџана,
мана джуни элни къаІсинбишиква гюъур-
сугъоџа.

²⁴ Манкъе масса гьилес донбы,
ханаџанаршини таджираршис къуршагъбы
ийхъва.

²⁵ Манкъыни гуджука гьыІрмат гьехоохье,
хъалесди йигъылер шадэйхье.

²⁶ Манкъыни гІаленче аІкіеликвана гаф,
мизеле тербиейсда маслягъаІт хъигъоочІе.

²⁷ Хаана иш лайикъука вуккейкана,
гъавагъийда йидже къык ойхъан деш.

²⁸ Кул'фатбы сугъооџу манкъыс алхышбы гьаџа,
адамеййир мана алхышламиш гьейъана.

²⁹ «Доюкан едар гейб вобонбы,
амма вас тай вухъесынбы дешинбы».

³⁰ Хъунащелхъа уймиш ыхъай гьородон,
батІраалаб авайкІанна, амма хъунащес
баракалла – ГІынишена гичІ джехъаб.

³¹ Мана миллетни гьыІрматыс лайикъра,
манкъын ишбы, до шагъарни дарвазабышисана
таІърифыс лайикъда.